

Promo - LEX

Promovarea democrației și a drepturilor omului

RAPORT DE MONITORIZARE 1

Gestionarea pandemiei de COVID-19 în sistemul administrației penitenciare

Perioada de monitorizare: 1 martie 2020 – 30 noiembrie 2020

Chișinău
Decembrie 2020

Autori: Svetlana Doltu, Lilia Potîng, Vadim Vieru

Toate drepturile sunt protejate. Conținutul raportului poate fi utilizat și reprodus în scopuri nonprofit și fără acordul prealabil al Asociației Promo-LEX, cu condiția indicării sursei de informație.

Raportul a fost realizat în cadrul proiectului „Sporirea gradului de respectare a Drepturilor Omului în instituțiile penitenciare din Republica Moldova”, implementat de către Asociația Promo-LEX, cu suportul financiar al Departamentului Justiție și Drepturile Omului al Fundației Soros Moldova. Opiniile exprimate în raport aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al Fundației Soros Moldova.

CUPRINS

Abrevieri	3
Introducere	4
Sumar executiv	5
Metodologie	9
Principii cu privire la tratamentul persoanelor private de libertate în contextul pandemiei de coronavirus (COVID-19)	10
COVID-19 în Republica Moldova	12
<i>Evenimente principale</i>	12
<i>Evoluția politicilor publice cu privire la prevenirea răspândirii bolilor infecțioase și a altor tipuri de boli în rândul deținuților și angajaților sistemului penitenciar până și după declararea pandemiei COVID-19</i>	15
<i>Progrese și provocări. Statistici, acces la diagnostic și tratament, prevenire</i>	20
Organizarea sistemului de sănătate în penitenciare	23
<i>Structură</i>	23
<i>Resurse (umane, financiare)</i>	23
<i>Acte normative de funcționare în domeniul medical</i>	26
<i>Statistici despre sănătate/profilul deținuților</i>	26
<i>Instruirea personalului medical</i>	27
<i>Implementarea măsurilor preventive în contextul pandemiei de coronavirus (COVID-19) în instituțiile penitenciare</i>	28
Constatări	32
Recomandări	34
Anexe	36
Hotărâri de Guvern:.....	36
Ordine ale Ministerelor:.....	36
Ordine ale ANP:	37
Dispoziții ale CSE:.....	37
Hotărâri ale CNESP:.....	39

ABREVIERI

ANP	Administrația Națională a Penitenciarelor
ANSP	Agencia Națională pentru Sănătate Publică
CNESP	Comisia Națională Extraordinară de Sănătate Publică
CpPT	Consiliul pentru Prevenirea Torturii Moldova
CPT	Comitetul European pentru Prevenirea Torturii și a Tratamentelor sau Pedepselor Inumane sau Degradante
CSE	Comisia pentru Situații Excepționale
HG	Hotărârea Guvernului
MJ	Ministerul Justiției
MSMPS	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale
OMS	Organizația Mondială a Sănătății
OHCHR	Oficiul Înaltului Comisar al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului (Agenția Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului)
UNAIDS	Agencia Națiunilor Unite pentru HIV/SIDA
UNODC	Agencia Națiunilor Unite pentru Droguri și Criminalitate
SPT	Subcomitetul pentru prevenirea torturii
IGP	Inspectoratul General al Poliției

INTRODUCERE

Raportul a fost elaborat în cadrul proiectului „Sporirea gradului de respectare a Drepturilor Omului în instituțiile penitenciare din Republica Moldova”, implementat de către Asociația Promo-LEX, cu suportul financiar al Departamentului Justiție și Drepturile Omului al Fundației Soros Moldova.

Monitorizarea se axează pe observarea măsurilor întreprinse în sistemul administrației penitenciare în contextul pandemiei de COVID-19. Repere ale procesului de monitorizare au fost practica internațională și recomandările organizațiilor internaționale specializate în domeniu. Procesul de monitorizare a fost inițiat pentru a identifica provocările cu care se confruntă sistemul administrației penitenciare în contextul pandemiei de COVID-19 și posibilele soluții.

Monitorizarea a fost realizată plecând de la premisa că pandemia de coronavirus (COVID-19) a generat situații critice fără precedent pentru autoritățile din toate statele lumii. Angajații instituțiilor de drept, inclusiv personalul din locurile de privare de libertate, se confruntă cu multiple provocări specifice. Aceste situații sunt accentuate mai ales în izolatoarele de detenție provizorie ale poliției, penitenciare, centre de plasament pentru persoanele străine/imigranți, instituții rezidențiale de profil social, spitale/secții de psihiatrie, dar și în diverse instituții/centre COVID nou-înființate unde sunt plasate persoane în carantină/izolare.

În timp ce statele au recunoscut importanța clară a adoptării unor măsuri ferme pentru a combate COVID-19, organizațiile internaționale de apărare a drepturilor omului au reamintit tuturor părților implicate necesitatea protecției drepturilor omului în procesul de privare de libertate a unei persoane, dar și caracterul absolut al interzicerii torturii și tratamentelor inumane și degradante¹. A fost subliniat că măsurile de protecție implementate în contextul pandemiei de coronavirus (COVID-19) nu trebuie să conducă niciodată la tratament inuman sau degradant al persoanelor private de libertate.

Articolul 3 CEDO include obligațiile pozitive ale statului de a asigura și a proteja integritatea fizică a persoanelor aflate în custodie. Eșecul de a dezvolta mecanisme capabile să asigure îngrijiri medicale necesare pentru a preveni deteriorarea sănătății deținutului condiționează violarea dreptului absolut de a nu fi supus relelor tratamente. Standardele dezvoltate pe cale jurisprudențială sunt aplicabile și în contextul pandemiei de COVID-19.

Raportul prezintă un rezumat al situației privind prevenirea și controlul COVID-19 în sistemul penitenciar pentru perioada 1 martie – 30 noiembrie 2020.

Asociația Promo-LEX aduce mulțumiri reprezentanților Administrației Naționale a Penitenciarelor, administrației Penitenciarului nr. 13, administrației Penitenciarului nr. 16, Ministerului Justiției, Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale (MSMPS), Agenției Naționale pentru Sănătate Publică pentru timpul dedicat pentru a furniza informația solicitată.

---

¹ <https://www.prisonlitigation.org/covid-19-opinion/?lang=en>

SUMAR EXECUTIV

Răspândirea noului tip de virus COVID-19 constituie o amenințare gravă pentru sănătatea publică la nivel mondial. În cadrul celei de-a doua ședințe a Comitetului de Urgență al Organizației Mondiale a Sănătății (OMS) din 30 ianuarie 2020, a fost declarată stare de urgență de sănătate publică de interes internațional, iar la 11 martie 2020, infecția de COVID-19 a fost declarată ca pandemie².

Situația generală

Pentru a diminua riscurile contaminării în masă, prin Hotărârea Parlamentului nr. 55, a fost declarată stare de urgență pe întregul teritoriu al Republicii Moldova pentru perioada 17 martie – 15 mai 2020³. Comisia pentru Situații Excepționale (CSE) a Republicii Moldova a fost desemnată responsabilă de emiterea măsurilor generale și speciale. Dispozițiile CSE sunt obligatorii și executorii. În perioada stării de urgență, CSE a emis 30 de dispoziții pentru a pune în executare unele măsuri, cum ar fi: suspendarea procesului educațional în cadrul instituțiilor de învățământ general, profesional și universitar, instituirea unui regim special de intrare și ieșire din țară, stabilirea unui regim special de lucru pentru toate entitățile, interzicerea desfășurării adunărilor, manifestărilor publice și a altor acțiuni de masă, plasarea mai multor localități în carantină etc.⁴

În legătură cu situația epidemiologică alarmantă din țară legată de înregistrarea cazurilor de gripă (347,3 cazuri la 100.000 populație, care a depășit pragul epidemic), la 26 februarie 2020 a fost emis Ordinul Administrației Naționale a Penitenciarelor (ANP) nr. 98 cu privire la măsurile de intervenție în perioada de creștere epidemică a numărului de cazuri de gripă, infecții acute ale căilor respiratorii superioare și infecție respiratorie acută severă (SARI)⁵. Prin acest ordin au fost dispuse măsuri de intervenție în concordanță cu recomandările OMS și ale Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale privind perioada de carantină și realizarea, timp de 14 zile, a măsurilor de supraveghere (monitorizare) a stării de sănătate (termometria zilnică, evaluarea simptomaticii clinice pentru infecție respiratorie acută).

Pentru a preveni infectarea și răspândirea virusului COVID-19 în rândul deținuților și angajaților din penitenciarele țării, au fost emise 10 ordine ale Ministerului Justiției (MJ) și 7 ordine ale Directorului Interimar al ANP⁶. Măsurile dispuse s-au referit în special la:

- * instituirea regimului special pe termene determinate, instituirea carantinei în instituțiile sistemului administrației penitenciare, suspendarea vizitelor și întrevederilor în cadrul instituțiilor penitenciare, interzicerea transferurilor deținuților, la cererea personală a

² Coronavirus – World Health Organization. <https://www.who.int/health-topics/coronavirus> Accesat la 29 dec. 2020.

³ HP55/2020 – Legis.md. 17 martie 2020. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=120817&lang=ro Accesat la 29 dec. 2020.

⁴ Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova. <https://gov.md/ro/content/informatii-privind-coronavirus> Accesat la 29 dec. 2020.

⁵Administrația Națională a Penitenciarelor din Republica Moldova. Facebook. <https://pt-br.facebook.com/Administra%C8%9Bia-Na%C8%9Bional%C4%83-a-Penitenciarelor-din-Republica-Moldova-187062205279600/posts> Accesat la 29 dec. 2020.

⁶Administrația Națională a Penitenciarelor din Republica Moldova. https://fr-fr.facebook.com/anp.gov.md/posts/?ref=page_internal Accesat la 29 dec. 2020.

acestora și/sau a rudelor, în alte instituții penitenciare, cu excepția internării în cadrul spitalului penitenciar și/sau în instituțiile medico-sanitare publice sau externării din spitalul penitenciar, intensificarea regimului sanitaro-antiepideologic în toate instituțiile subordonate ANP, prin aprobarea la nivel central și teritorial a planurilor de măsuri organizatorice pentru prevenirea și combaterea COVID-19;

- * aprobarea planului de măsuri pentru prevenirea îmbolnăvirii și răspândirii infecției cu COVID-19 în rândul personalului și al persoanelor private de libertate și instituirea Grupului de suport tehnico-medical (și a atribuțiilor acestuia);
- * aprobarea Planului de măsuri-tip al instituțiilor sistemului administrației penitenciare, în contextul declarării stării de urgență pe teritoriul Republicii Moldova și completarea componenței membrilor Grupului tehnico-medical;
- * desfășurarea unor sesiuni de informare și instruire a personalului implicat în acordarea asistenței medicale și în activități de pază și/sau escortare a persoanelor deținute infectate cu COVID-19;
- * pregătirea, de către Penitenciarul nr. 16 – Pruncul, a blocului de boli interne pentru a putea asigura tratamentul deținuților infectați cu COVID-19;
- * aprobarea Planului răspuns de gestionare a cazurilor suspecte/probabile/confirmate de COVID-19 în cadrul sistemului ANP și a Modelului scenariilor de reacționare în cazurile confirmate de COVID-19 în cadrul sistemului ANP;
- * elaborarea procedurilor cu privire la managementul de caz al deținuților care întrunesc criteriile definiției de caz COVID-19 și adaptarea acestora la Planul răspuns de gestionare a cazurilor suspecte/probabile/confirmate de COVID-19 în cadrul sistemului administrației penitenciare și la Modelul scenariilor de reacționare în cazurile confirmate pozitiv de COVID-19 în cadrul sistemului administrației penitenciare.

Potrivit informației publicate de Oficiul Avocatului Poporului privind situația COVID-19 în locurile de detenție, primul caz de infecție în sistemul penitenciar este al unei persoane condamnate extrădate din Ucraina⁷. Aceasta a fost depistată cu COVID-19 la 22 aprilie 2020 la Penitenciarul nr. 13 Chișinău (cu statut de izolator de urmărire penală). Deținutul a fost transferat de la poliție la penitenciar. Deținutul a fost depistat pozitiv ca rezultat al procedurilor de testare care au fost realizate la Centrul COVID-19 Chișinău.

În urma înregistrării primului caz de infectare cu COVID-19, ANP a inițiat la nivel instituțional prelevarea probelor biologice pentru testarea la COVID-19 a tuturor persoanelor private de libertate care au fost în contact cu cazul confirmat și prezintă simptome conexe infectării cu maladia COVID-19.

Până la 1 august 2020, în sistemul administrației penitenciare au fost confirmate 19 cazuri de infectare cu COVID-19 a persoanelor private de libertate din Penitenciarul nr. 13 Chișinău, dintre care 10 persoane au fost vindecate, iar 9 persoane urmau a fi testate repetat (în conformitate cu prevederile protocolului național în vigoare la acel moment).

---

⁷ Studiu cu privire la situația COVID-19 – Justice Moldova. 30 iunie 2020. https://justicemoldova.md/wp-content/uploads/2020/06/RAPORT_Covid-19.pdf Accesat la 29 dec. 2020.

La 27 noiembrie 2020, 68 de deținuți au fost confirmați cu infecția COVID-19, majoritatea fiind tratați în Penitenciarul nr. 16 Pruncul. La 27 noiembrie 2020, în sistemul penitenciar au fost raportate 7 cazuri active. Majoritatea cazurilor de infectare printre deținuți au fost înregistrate în Penitenciarul nr. 13 Chișinău – 24 de cazuri și Penitenciarul nr. 17 Rezina – 31 de cazuri.

Un număr mare de cazuri de infectare, în raport cu numărul de persoane deținute infectate, a fost printre angajații sistemului administrației penitenciare. În total au fost înregistrate 203 cazuri, dintre care, la 27 noiembrie 2020, 34 de cazuri active. În rândul angajaților ANP a fost înregistrat și un caz de deces. În total, în sistemul administrației penitenciare, până la 27 noiembrie 2020 au fost efectuate 222 de teste.

Sistemul medical

Sistemul medical penitenciar este unul paralel și delimitat de sistemul medical public. Statele personalului medical din sistemul penitenciar, la data de 01 septembrie 2020, constituie 250,5 funcții, dintre care personal contractual (angajați civili) – 120,5 funcții (48,1%) și personal medical cu statut special (ofițeri, subofițeri) – 130 de poziții (51,9%).

Finanțarea asistenței medicale se realizează din bugetul public (bugetul Ministerului Justiției, bugetul ANP) și din alte surse acceptabile conform legislației (donații, ajutoare materiale, granturi). Deținuții nu au statut de persoană asigurată în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală.

Capacitățile de tratament al persoanelor infectate cu COVID-19, potrivit informației furnizate de ANP (capacitatea secțiilor boli infecțioase și boli interne), este de 70 de paturi. Acestea sunt destinate pentru pacienții-deținuți cu forme clinice ușoare și medii (80%). Doar Penitenciarul nr. 16 este dotat cu echipament special de ventilare pulmonară artificială și are sursă de oxigen.

Cu toate acestea, normele privind asigurarea cu echipament a angajaților sistemului penitenciar al Ministerului Justiției, aprobate prin HG 945/2014 din 17.11.2014⁸, nu au prevederi cu referire la metodologia de calcul, cantitatea necesară, tipul, periodicitatea și condițiile de asigurare a personalului penitenciar cu echipament personal de protecție în vederea menținerii și protejării stării de sănătate pe durata îndeplinirii atribuțiilor de serviciu.

În cadrul Direcției medicale nu există nicio poziție de specialist în sănătate publică (epidemiolog ori igienist). În practică, conlucrarea între Agenția Națională pentru Sănătate Publică (ANSP) și sistemul administrației penitenciare este una fragmentară, intervenții planificate sistemice nu sunt realizate, astfel sănătatea publică a deținuților fiind lăsată în responsabilitatea exclusivă a ANP, care nu are specialiști în domeniu, nici bază legală de funcționare.

Instruirea personalului penitenciar privind COVID-19 și drepturile omului a fost inițiată în septembrie 2020 și prevede cinci instruirii pentru administrația ANP și a conducerii penitenciarelor, personalul medical și serviciul detenție (psihologi, asistenți sociali și alt personal de supraveghere).

---

⁸ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=102886&lang=ro

Indicatori de performanță cu remunerare financiară sau alte sisteme de motivare pentru personalul medical din penitenciare implicat în acordarea asistenței medicale persoanelor cu COVID-19, similar celui existent pentru angajații medicali din instituțiile medicale din cadrul MSMPS, nu s-au implementat în cadrul ANP.

Nicio instituție din sistemul penitenciar nu se regăsește în Lista spitalelor pentru tratamentul COVID-19, elaborată de MSMPS și nu există mențiuni privind accesul deținuților la servicii medicale în contextul acestei maladii, inclusiv în cazuri grave și critice. Prin decizia MJ/ANP, spitalul penitenciar a fost desemnat ca loc de tratament al deținuților cu COVID-19 din întregul sistem penitenciar.

Personalul medical din penitenciare a fost instruit de către Agenția Națională de Sănătate Publică în modalitatea de prelevare a probelor pentru COVID-19. Din păcate, actele normative ale MSMPS cu referire la prelevarea probelor biologice pentru testarea COVID-19 și la centrele de testare nu menționează arondarea teritorială a instituțiilor penitenciare.

În pofida descrierii managementului și a direcționării fluxurilor de pacienți între instituții, nu există prevederi referitoare la conlucrarea cu ANP și măsurile care trebuie întreprinse în instituțiile penitenciare și alte locuri de detenție (de exemplu, izolatoarele de detenție preventivă ale poliției). Cât privește instruirea deținuților, materialele informaționale adaptate pe înțeles sunt disponibile în număr limitat.

METODOLOGIE

Metodologia de elaborare a raportului a inclus tehnici de colectare a datelor prin observare directă, cereri de acces la informație, interviuri confidențiale cu persoanele deținute, interviuri cu administrația și angajați ai sistemului penitenciar. De asemenea, au fost colectate date din surse deschise.

Statisticile și alte date ce necesită colectare manuală au fost furnizate ca răspuns la cererile de acces la informație de către ANP, MJ, MSMPS, Penitenciarul nr. 13, Penitenciarul nr. 16 etc. Autorii au analizat informațiile furnizate de subiecții responsabili, analiza cererilor parvenite, solicitările suplimentare de informații de la autorități și persoane cu funcții de răspundere; actele interne adoptate, comunicările organizațiilor societății civile și mass-mediei; declarațiile persoanelor publice, precum și practicile instituțiilor de protecție a drepturilor omului și mecanismelor de prevenire a torturii din afara țării etc.

În procesul de analiză a informației medicale, la elaborarea raportului s-a ținut cont de *metodologia de evaluare a îngrijirilor medicale în penitenciare pentru mecanismele naționale de prevenire a torturii*, aprobată de Subcomitetul pentru prevenirea torturii (SPT⁹ pe 24 mai 2019, *ancheta de monitorizare și evaluare a serviciului medical*¹⁰, aprobată pe 21 august 2017 de către Comitetul European pentru Prevenirea Torturii și a Tratatelor sau Pedepselor Inumane sau Degradante (CPT), precum și de alte instrumente specifice domeniului de intervenție al experților complementari.

Disponibilitatea și calitatea îngrijirii medicale în penitenciare au servit drept indicatori-cheie pentru evaluarea riscului de tratament crud, inuman, degradant sau tortură și asigurarea respectării dreptului la viață, plecând de la circumstanțele legate de pandemia de COVID-19.

Colectarea indirectă a datelor a inclus consultarea rapoartelor CPT și Consiliului pentru Prevenirea Torturii Moldova (CpPT).

Informația colectată a fost corelată cu principiile cu privire la tratamentul persoanelor private de libertate în contextul pandemiei de coronavirus elaborate de CPT¹¹, OMS, Oficiul Înaltului Comisar al Națiunilor Unite pentru Drepturile (OHCHR), Agenția Națiunilor Unite pentru HIV/SIDA (UNAIDS) și Agenția Națiunilor Unite pentru Droguri și Criminalitate (UNODC)¹² în anul 2020. Perioada de monitorizare reflectată în acest raport este de la 1 martie 2020 până la 30 noiembrie 2020.

---

⁹https://undocs.org/ru/CAT/OP/7?fbclid=IwAR3x4GIXPXTg1UFG4MUPrBKx4c837_SoduJBQeATVRqWAEuUmzrvvgGOrtRS

¹⁰ <https://www.atlas-of-torture.org/en/document/69usvyk1oresoauflbyjip2e29?page=1>

¹¹ <https://rm.coe.int/16809d56a0>

¹² <https://www.who.int/news-room/detail/13-05-2020-unodc-who-unaid-and-ohchr-joint-statement-on-covid-19-in-prisons-and-other-closed-settings>

PRINCIPII CU PRIVIRE LA TRATAMENTUL PERSOANELOR PRIVATE DE LIBERTATE ÎN CONTEXTUL PANDEMIEI DE CORONAVIRUS (COVID-19)

Potrivit recomandărilor CPT¹³, OMS, OHCHR, UNAIDS și UNODC¹⁴, următoarele principii trebuie respectate de către toate autoritățile relevante responsabile de persoanele private de libertate, inclusiv sistemul penitenciar:

- ✓ Luarea tuturor măsurilor posibile pentru a proteja sănătatea și siguranța tuturor persoanelor private de libertate. Adoptarea unor astfel de măsuri contribuie, în egală măsură, la menținerea sănătății și siguranței personalului.
- ✓ Liniile directe ale OMS de combatere a pandemiei, precum și directivele medicale și clinice naționale conforme normelor internaționale, trebuie respectate și aplicate integral în procesul de reținere, dar și în toate locurile de privare de libertate.
- ✓ Numărul de personal trebuie suplinit, iar personalul trebuie să beneficieze de sprijin profesional, de protecția sănătății și securității și de instruirea necesară pentru a-și putea continua îndeplinirea sarcinilor ce îi revin în procesul de realizare a activității profesionale și în locurile de privare de libertate (inclusiv izolatoare de detenție provizorie din subordinea poliției).
- ✓ Orice măsură restrictivă aplicată față de persoanele private de libertate, cu scopul de a preveni răspândirea COVID-19, trebuie să aibă o bază legală și să fie necesară, proporțională, să respecte demnitatea umană și să fie limitată în timp. Persoanele private de libertate trebuie să primească informații cuprinzătoare despre astfel de măsuri, într-o limbă pe care să o înțeleagă.
- ✓ Deoarece contactul apropiat favorizează răspândirea virusului, administrația penitenciarelor și alți subiecți competenți trebuie să depună eforturi concertate pentru a recurge la alternative ale privării de libertate. O astfel de abordare este imperativă, în special în condiții de suprapopulare. Mai mult, CPT al Consiliului Europei indică expres că autoritățile trebuie să facă apel, în mai mare măsură, la alternativele arestului preventiv, comutarea pedepselor, liberarea condiționată și probațiunea; să reevalueze necesitatea prelungirii internării nevoluntare a pacienților psihiatrici; unde este fezabil, să externeze rezidenții din centrele sociale sau să îi redirecționeze către servicii de îngrijire comunitară; să renunțe, în cea mai mare măsură posibilă, la reținerea imigranților.
- ✓ Cu privire la acordarea asistenței medicale, o atenție specială trebuie acordată nevoilor specifice ale persoanelor private de libertate, în special cele din grupurile vulnerabile și/sau grupurile de risc, cum ar fi persoanele în vârstă sau persoanele cu afecțiuni medicale preexistente. Aceasta ar trebui să includă, printre altele, testarea pentru COVID-19 și accesul la servicii de terapie intensivă dacă este necesar. În plus, persoanele deținute trebuie să beneficieze, în această perioadă, de sprijin psihologic sporit din partea personalului.
- ✓ Chiar dacă în contextul COVID-19, dar și al altor situații similare care ar putea surveni în viitor, este legitimă și rațională suspendarea activităților neesențiale, trebuie respectate integral drepturile fundamentale ale persoanelor private de libertate pe timpul pandemiei. Aceasta include în special dreptul de a menține o igienă personală adecvată (incluzând accesul la apă

---

¹³ <https://rm.coe.int/16809d56a0>

¹⁴ <https://www.who.int/news-room/detail/13-05-2020-unodc-who-unaid-and-ohchr-joint-statement-on-covid-19-in-prisons-and-other-closed-settings>

caldă și săpun, dezinfectant etc.) și dreptul de a ieși zilnic în aer liber (timp de cel puțin o oră). Mai mult, orice restricție a contactului cu lumea exterioară, inclusiv vizitele, trebuie compensată prin acces sporit la mijloace de comunicare alternative (cum sunt telefonul sau convorbirile telefonice prin intermediul unei conexiuni internet¹⁵).

- ✓ În caz de izolare sau de plasare în carantină a unei persoane private de libertate care este infectată sau suspectă de a fi infectată cu virusul COVID-19, persoana respectivă trebuie să poată avea zilnic contact cu alte persoane.
- ✓ Garanțiile fundamentale împotriva reținerii și a tratamentelor aplicate persoanelor reținute de către organele de drept (acces la avocat, acces la medic, notificarea măsurii reținerii) trebuie respectate pe deplin în toate circumstanțele și în orice moment.
- ✓ Monitorizarea de către CpPT, dar și internațional (CPT), rămâne o garanție fundamentală împotriva reținerii și a tratamentelor. Administrația izolatoarelor de detenție și a inspectoratelor de poliție trebuie să continue să garanteze accesul organelor de monitorizare în toate locurile de privare de libertate, inclusiv în locurile unde persoanele sunt ținute în carantină. Fiecare entitate de monitorizare trebuie însă să respecte toate precauțiile necesare pentru a respecta principiul de „a nu face rău”, în special față de persoanele vârstnice sau persoanele cu boli/stări medicale preexistente.
- ✓ În caz de reținere a persoanelor cu tulburări de consum de substanțe psihoactive, infectate cu HIV, bolnav de tuberculoză (TBC) și hepatită virală B și C, urmează să fie întreprinse măsuri suplimentare. Rata de infectare și riscul de infecție la o astfel de populație atât de restrânsă este, de asemenea, mai mare decât în rândul populației generale. Dincolo de infecțiozitatea normală a pandemiei COVID-19, persoanele cu tulburări de consum de substanțe psihoactive, HIV, hepatită virală și tuberculoză pot avea un risc crescut de complicații din cauza COVID-19.
- ✓ Pentru a nu se pierde beneficiile tratamentelor începute înainte sau în timpul reținerii și plasării în detenție, trebuie să fie urmate proceduri, în strânsă colaborare cu autoritățile de sănătate publică, pentru a permite oamenilor să își continue tratamentele fără întrerupere în toate etapele, de la reținere la eliberare. Prin urmare, este necesară îmbunătățirea măsurilor de prevenire și control în izolatoarele de detenție provizorie și în alte locuri de detenție, precum și creșterea accesului la servicii de sănătate de calitate, inclusiv accesul neîntrerupt la prevenirea și tratamentul HIV, TBC, hepatitei și dependenței de opioide. Autoritățile trebuie să asigure accesul neîntrerupt și fluxul de medicamente de calitate în izolatoare și în alte locuri de detenție. Personalul instituției, inclusiv personalul medical și prestatorii de servicii care lucrează în locurile de detenție, ar trebui să fie recunoscuți ca parteneri importanți pentru a răspunde la pandemia COVID-19 și să fie asigurați cu echipament de protecție personală (EPP) și sprijin, după caz.

---

¹⁵ A se vedea inclusiv practica pozitivă implementată de Administrația Națională a Penitenciarelor.
Pagina 11 din 40

COVID-19 ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Evenimente principale

Răspândirea noului tip de virus COVID-19 constituie o amenințare gravă pentru sănătatea publică la nivel mondial. În cadrul celei de-a doua ședințe a Comitetului de Urgență al OMS din 30 ianuarie 2020, a fost declarată stare de urgență de sănătate publică de interes internațional, iar la data de 11 martie 2020, infecția de COVID-19 a fost declarată ca pandemie¹⁶.

În perioada 2 februarie 2020 – 13 martie 2020, Comisia Națională Extraordinară de Sănătate Publică din Republica Moldova (CNESP) a emis 9 hotărâri privind situația epidemiologică de infecție cu coronavirusul de tip nou, măsurile de prevenire și răspuns¹⁷, iar la 13 martie 2020, a instituit codul roșu la nivel național în legătură cu situația epidemiologică prin infecția cu COVID-19.

Pentru a diminua riscurile contaminării în masă, prin Hotărârea Parlamentului nr. 55¹⁸, a fost declarată stare de urgență pe întregul teritoriu al Republicii Moldova pentru perioada 17 martie – 15 mai 2020, Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova fiind entitatea responsabilă de emiterea măsurilor generale și speciale, dispozițiile acesteia fiind obligatorii și executorii. În perioada stării de urgență, CSE a emis 30 de dispoziții¹⁹ în vederea punerii în executare a unor măsuri, cum ar fi: suspendarea procesului educațional în cadrul instituțiilor de învățământ general, profesional și universitar, instituirea unui regim special de intrare și ieșire din țară, stabilirea unui regim special de lucru pentru toate entitățile, interzicerea desfășurării adunărilor, manifestărilor publice și a altor acțiuni de masă, plasarea mai multor localități în carantină etc.

Ulterior, în perioada 16 mai – 30 iunie 2020, în Republica Moldova a fost declarată stare de urgență în sănătate publică, cu posibilitatea de prelungire a termenului în funcție de evoluția situației epidemiologice. Competențele de mai departe, necesare pentru a proteja viața și sănătatea persoanelor din țară, i-au revenit CNESP²⁰, care, în perioada 15 mai 2020 – 30 noiembrie 2020, a emis 26 de hotărâri privind instituirea unor măsuri de control și combatere a infecției COVID-19, ce urmau a fi strict respectate (privind prelungirea stării de urgență în sănătate publică în funcție de evoluția situației epidemiologice și sistarea/suspendarea/reluarea unor activități).

CNESP a prelungit starea de urgență în sănătate publică pe întregul teritoriu al Republicii Moldova de opt ori, până la 30 noiembrie 2020, după cum urmează:

- ✓ prin Hotărârea CNESP nr. 17 din 23 iunie 2020 – până la data de 15 iulie 2020²¹;
- ✓ prin Hotărârea CNESP nr. 20 din 10 iulie 2020 – până la data de 31 iulie 2020²²;

---

¹⁶ <https://covid19.who.int/>

¹⁷ Hotărârile sunt disponibile aici: <https://cancelaria.gov.md/ro/apc/coronavirus>, ultima accesare la 05.10.2020.

¹⁸ Hotărârea Parlamentului nr. 55 din 17.03.2020 privind declararea stării de urgență, publicată la 17.03.2020 în Monitorul Oficial nr. 86, art. 96.

¹⁹ Disponibile aici: <https://gov.md/ro/content/informatii-privind-coronavirus>, ultima accesare la 03.10.2020.

²⁰ Hotărârea CNESP nr. 10 din 15 mai 2020, disponibilă aici:

https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/hotarirea_cnesp_nr.10_15.05.2020.pdf, ultima accesare la 05.10.2020.

²¹ Hotărârea CNESP nr. 17 din 23.06.2020, disponibilă aici:

https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/hotararea_cnesp_17_23.06.20.pdf, ultima accesare la 05.10.2020.

- ✓ prin Hotărârea CNESP nr. 21 din 24 iulie 2020 – până la data de 31 august 2020²³;
- ✓ prin Hotărârea CNESP nr. 27 din 26 august 2020 – până la data de 15 septembrie 2020²⁴;
- ✓ prin Hotărârea CNESP nr. 30 din 11 septembrie 2020 – până la data de 30 septembrie 2020²⁵;
- ✓ prin Hotărârea CNESP nr. 33 din 28 septembrie 2020 – se instituie, începând cu 1 octombrie 2020, stare de urgență în sănătate publică în 26 de unități administrativ-teritoriale pentru care a fost stabilit gradul de alertă „Cod Roșu”, conform Anexei nr. 1²⁶;
- ✓ prin Hotărârea CNESP nr. 34 din 13 octombrie 2020 – se instituie, începând cu 13 octombrie 2020, stare de urgență în sănătate publică în 35 de unități administrativ-teritoriale pentru care a fost stabilit gradul de alertă „Cod Roșu”, conform Anexei nr. 1²⁷;
- ✓ prin Hotărârea CNESP nr. 35 din 27 noiembrie 2020 – se declară starea de urgență în sănătate publică pe întregul teritoriu al Republicii Moldova pe perioada 30 noiembrie 2020 – 15 ianuarie 2021²⁸.

Astfel, persoanele aflate pe teritoriul țării au fost obligate în continuare să respecte distanța socială (fizică) de un metru, purtarea măștilor de protecție în transportul public, spațiile publice și comerciale. Au fost interzise grupurile mai mari de trei persoane, iar persoanele cu vârsta de peste 63 de ani au avut dreptul să iasă în afara domiciliului doar în baza unui motiv foarte întemeiat. Mai mult, s-a recomandat respectarea strictă a măsurilor generale de sănătate publică și speciale stipulate în „Reguli generale referitor la măsurile de prevenire a infecției COVID-19”²⁹, „Măsurile de prevenire și control al infecției COVID-19, obligatorii pe întreg teritoriul Republicii Moldova în perioada stării de urgență în sănătate publică”³⁰ și „Ghidul cu privire la măsurile de prevenire a infecției COVID-19 la locul de muncă”³¹.

La 28 septembrie 2020, în scopul sporirii randamentului măsurilor aplicate de prevenire și control al infecției COVID-19, precum și a eficienței gestionării resurselor, CNESP a decis abrogarea, începând cu 1 octombrie 2020, a Hotărârii CNESP nr. 10 din 15 mai 2020, cu instituirea, începând cu 1 octombrie 2020, a stării de urgență în sănătate publică în unitățile administrativ-teritoriale pentru care a fost stabilit gradul de alertă „Cod Roșu”. În baza indicatorilor nivelului de risc al

---

²² Hotărârea CNESP nr. 20 din 10 iulie 2020, disponibilă aici:

https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/hotarirea_cnesp_nr.20_10.07.2020.pdf, ultima accesare la 05.10.2020.

²³ Hotărârea CNESP nr. 21 din 24 iulie 2020, disponibilă aici:

https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/hotarirea_cnesp_nr.21_24.07.2020_1.pdf, ultima accesare la 05.10.2020.

²⁴ Hotărârea CNESP nr. 27 din 26 august 2020, disponibilă aici:

https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/hotarirea_cnesp_nr.27_26.08.2020.pdf, ultima accesare la 05.10.2020.

²⁵ Hotărârea CNESP nr. 30 din 11.09.2020, disponibilă aici:

https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/hotarirea_cnesp_nr.30_11.09.2020_0.pdf, ultima accesare la 05.10.2020.

²⁶ Hotărârea CNESP nr. 33 din 28.09.2020, disponibilă aici:

https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/hotarirea_cnesp_nr.33_28.09.2020.pdf

²⁷ Hotărârea CNESP nr. 34 din 13.10.2020, disponibilă aici:

https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/hotarirea_cnesp_nr.34_13.10.2020.pdf

²⁸ Hotărârea CNESP nr. 35 din 27.11.2020, disponibilă aici:

https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/hotarirea_cnesp_nr.35_27.11.2020.pdf

²⁹ Anexa 1 la Hotărârea CNESP nr. 17 din 23.06.2020, disponibilă aici:

https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/hotararea_cnesp_17_23.06.20.pdf, ultima accesare la 05.10.2020.

³⁰ Anexa 1 la Hotărârea CNESP nr. 21 din 24 iulie 2020, disponibilă aici:

https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/hotarirea_cnesp_nr.21_24.07.2020_1.pdf, ultima accesare la 05.10.2020.

³¹ Anexa 2 la Hotărârea CNESP nr. 17 din 23.06.2020, disponibilă aici:

https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/hotararea_cnesp_17_23.06.20.pdf, ultima accesare la 05.10.2020.

transmiterii virusului COVID-19, prezentați de către ANSP, la 26 de unități administrativ-teritoriale din țară le-a fost atribuit gradul de alertă „Cod Roșu”.

Ulterior, prin Hotărârea CNESP nr. 34 din 13 octombrie 2020, s-a instituit, începând cu 13 octombrie 2020, starea de urgență în sănătate publică în 35 de unități administrativ-teritoriale pentru care a fost stabilit gradul de alertă „Cod Roșu”, conform Anexei, în baza indicatorilor nivelului de risc al transmiterii virusului COVID-19, calculați și prezentați de către Agenția Națională pentru Sănătate Publică.

Având în vedere evoluția la nivel național a situației epidemiologice până la data de 27 noiembrie 2020, luând în considerare, în mod special, creșterea numărului de persoane infectate la nivel național, precum și creșterea zilnică a numărului de cazuri noi confirmate, implementarea deficitară a măsurilor de prevenire, interacțiunea intensă și mobilitatea persoanelor, aspecte care generează o presiune constantă asupra capacității de gestionare a unităților administrativ-teritoriale și a sistemului sanitar, prin Hotărârea CNESP nr. 35 din 27 noiembrie 2020 s-a dispus instituirea stării de urgență în sănătate publică pe întregul teritoriu al Republicii Moldova, pe perioada 30 noiembrie 2020 – 15 ianuarie 2021. Se menține mecanismul de gestionare a situației epidemiologice în conformitate cu Planul de pregătire și răspuns la infecția cu coronavirus de tip nou (COVID-19) – versiunea 2, aprobat prin Hotărârea CNESP nr. 30 din 11 septembrie 2020.

Evoluția politicilor publice cu privire la prevenirea răspândirii bolilor infecțioase și a altor tipuri de boli în rândul deținuților și angajaților sistemului penitenciar până și după declararea pandemiei COVID-19

Standardele internaționale evidențiază faptul că statele ar trebui să se asigure că persoanele aflate în detenție au acces la aceleași standarde de asistență medicală disponibile în comunitate și că acest lucru se aplică tuturor persoanelor, indiferent de cetățenie, naționalitate sau statut de migrație³².

Această secțiune conține o scurtă descriere a prevederilor politicilor publice cu privire la prevenirea răspândirii bolilor infecțioase și a altor tipuri de boli în rândul deținuților și angajaților sistemului administrației penitenciare până și după declararea pandemiei COVID-19.

La sosirea în penitenciar, conform Hotărârii Guvernului (HG) nr. 583 din 26 mai 2006 cu privire la aprobarea Statutului executării pedepsei de către condamnați³³ și Regulamentului cu privire la modul de asigurare a asistenței medicale persoanelor deținute în penitenciare³⁴, deținuții sunt supuși obligatoriu unei tratări sanitare, în modul stabilit de normele sanitar-epidemiologice. După procedurile de primire, deținuții sunt plasați în carantină pe o perioadă de până la 15 zile, în decursul căreia aceștia sunt supuși examenului medical general în vederea determinării stării sănătății și capacității de muncă și a prescrierii, la necesitate, a tratamentului individual.

Ulterior, asistența medicală se acordă persoanelor deținute în penitenciare, ori de câte ori este necesar, la cerere sau de urgență, în mod gratuit, în conformitate cu legislația în vigoare. Primirea pacienților și acordarea asistenței medicale se efectuează în unitatea medicală a instituției penitenciare după înscrierea prealabilă a acestora și conform unui grafic aprobat de șeful penitenciarului (cu excepția cazurilor de urgență). Staționarul serviciului medical este prevăzut inclusiv pentru izolarea temporară a bolnavilor cu maladii contagioase sau suspecti de maladii contagioase până la internarea în spitalul penitenciar.

Trimiterea bolnavilor pentru tratament staționar în Spitalul Penitenciar nr. 16³⁵ se efectuează în baza recomandărilor medicilor unității medicale din penitenciare. De menționat că, în conformitate cu raportul CpPT, până la momentul actual, Penitenciarul nr. 16 nu deține autorizație sanitară, iar serviciile medicale nu sunt acreditate în conformitate cu standardele naționale pentru prestatorii de servicii medicale. Serviciul medical al Penitenciarului nr. 16 nu dispune de autorizație sanitară de funcționare, prestarea serviciilor medicale nu este acreditată, iar deținuții nu beneficiază de

---

³² Linii directoare intermediare, COVID-19: Concentrarea asupra persoanelor private de libertate, OHCHR și OMS, martie 2020, disponibil aici: https://drive.google.com/file/d/1uW-FaLXVCKd_TekFN7ywuui-aR6WWAbRk/view, ultima accesare la 06.10.2020.

³³ Pct. 29 al HG nr. 583 din 26.05.2006 cu privire la aprobarea Statutului executării pedepsei de către condamnați, publicată la 16.06.2006 în Monitorul Oficial nr. 91-94, art. 676, versiune în vigoare din data de 28.09.18 în baza modificărilor prin [HG 869 din 05.09.18, MO366-376/28.09.18, art.966](https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110142&lang=ro#), disponibilă aici: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110142&lang=ro#, ultima accesare la 05.10.2020.

³⁴ Ordinul Ministerului Justiției nr. 478 din 15.12.2006, publicat: 29.12.2006, în Monitorul Oficial nr. 199-202, art. 695.

³⁵ Conform Ordinului Ministerului Justiției 339/2018 privind stabilirea tipurilor de penitenciare și sectoarelor de detenție create în cadrul acestora, *Penitenciarul nr. 16 are statut de spital-penitenciar, unde sunt tratați deținuții ce suferă de diverse maladii.*

statutul de persoană asigurată și, respectiv, de fondurile de asistență medicală ale Companiei Naționale de Asigurări în Medicină³⁶.

În caz de necesitate urgentă de acordare a ajutorului medical specializat, spitalizarea bolnavilor poate fi efectuată în instituțiile medico-sanitare publice ale Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale (MSMPS), în baza contractelor încheiate de către ANP cu instituțiile medicale³⁷.

În legătură cu situația epidemiologică alarmantă din țară cu referire la înregistrarea cazurilor de gripă (347,3 cazuri la 100.000 populație), care a depășit pragul epidemic, la 26 februarie 2020, a fost emis Ordinul Administrației Naționale a Penitenciarelor (ANP) nr. 98 cu privire la măsurile de intervenție în perioada de creștere epidemică a numărului de cazuri de gripă, infecții acute ale căilor respiratorii superioare și infecție respiratorie acută severă (SARI). Prin acest ordin au fost dispuse măsuri de intervenție în concordanță cu recomandările OMS și ale MSMPS privind perioada de carantină și realizarea, timp de 14 zile, a măsurilor de supraveghere (monitorizare) a stării de sănătate (termometria zilnică, evaluarea simptomaticei clinice pentru infecție respiratorie acută)³⁸.

Prin Dispoziția CSE nr. 1 din 18 martie 2020, s-a dispus că, pe toată durata stării de urgență instituită potrivit Hotărârii Parlamentului nr. 55 din 17 martie 2020, audierea persoanelor private de libertate se face prin videoconferință la locul de deținere sau în spații corespunzătoare stării de urgență, fără a fi necesar acordul persoanei private de libertate³⁹. Prin aceeași dispoziție au fost prevăzute anumite măsuri obligatorii în ceea ce privește executarea pedepselor, după cum urmează:

- (1) În executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate, exercitarea dreptului de a primi vizite, exercitarea dreptului la vizită intimă, exercitarea dreptului de a primi bunuri prin sectorul vizită și recompensele constând în permisiunea de ieșire din penitenciar se suspendă.
- (2) Pentru persoanele condamnate la pedepse privative de libertate și cele față de care sunt aplicate măsuri preventive privative de libertate se dublează durata și numărul de convorbiri telefonice. În baza cererii deținutului, se permite acordarea întrevederii de scurtă durată prin intermediul sistemelor de teleconferință prin platforme software acceptate de către instituția penitenciară.
- (3) Pentru asigurarea securității locurilor de detenție, la necesitate, se vor implica organele de apărare națională, securitate și ordine publică, inclusiv cu acordarea mijloacelor de transport în termene optime pentru intervenție promptă, în baza planurilor comune de interacțiune, care urmează a fi perfectate în termen de 72 de ore de către subdiviziunile subordonate ale MAI, Ministerului Apărării și MJ.

---

³⁶ Asistența medicală oferită deținuților în Penitenciarul nr. 16 – Pruncul (cu statut de spital penitenciar). Raport privind vizita de monitorizare efectuată în Penitenciarul nr. 16 – Pruncul pe data de 22-23 iulie 2019, Consiliul pentru Prevenirea Torturii, pag. 17, disponibil aici: <http://ombudsman.md/wp-content/uploads/2020/02/P-16-Pruncul.pdf>, ultima accesare la 05.10.2020.

³⁷ Conform Raportului privind activitatea sistemului administrației penitenciare pentru anul 2019: *pentru asigurarea asistenței medicale calificate persoanelor deținute în sistemul administrației penitenciare au fost încheiate contracte cu 16 instituții medico-sanitare publice în valoare totală de 2647505,00 de lei*. Raport disponibil aici: <https://drive.google.com/file/d/1VwhMq9G4iILqyrXcYLOHyKBa0YLKxZZO/view>, ultima accesare la 05.10.2020.

³⁸ Ordinul MSMPS nr. 188 din 26.02.2020, disponibil aici: https://msmps.gov.md/sites/default/files/legislatie/ordin_188_covid_19.pdf, ultima accesare la 06.10.2020.

³⁹ Pct. 6, secțiunea Cauze penale, al anexei la Dispoziția CSE nr. 1 din 18.03.2020.

- (4) În perioada carantinei, prevăzută la art. 200, alin. (6) din Codul de executare, se permite deținerea persoanelor arestate preventiv în izolatoarele Inspectoratului General al Poliției sau Centrului Național Anticorupție.

Pentru a preveni infectarea și răspândirea virusului COVID-19 în rândul deținuților și angajaților din penitenciarele țării, au fost emise 10 ordine ale MJ și 7 ordine ale Directorului Interimar al ANP, după cum urmează:

- ✓ La 12 martie 2020, a fost emis Ordinul MJ nr. 50⁴⁰, prin care s-a dispus instituirea regimului special pe un termen de până la 23 martie 2020; instituirea carantinei în instituțiile sistemului administrației penitenciare; suspendarea vizitelor și întrevederilor în cadrul instituțiilor penitenciare; interzicerea transferurilor deținuților, la cererea personală a acestora și/sau a rudelor, în alte instituții penitenciare, cu excepția internării în cadrul spitalului penitenciar și/sau în instituțiile medico-sanitare publice ori a externării din spitalul penitenciar; intensificarea regimului sanitaro-antiepideمیologic în toate instituțiile subordonate ANP, prin aprobarea la nivel central și teritorial a planurilor de măsuri organizatorice pentru prevenirea și combaterea COVID-19.
- ✓ Prin Ordinul ANP nr. 119 din 12 martie 2020⁴¹, s-a dispus aprobarea planului de măsuri pentru prevenirea îmbolnăvirii și răspândirii infecției cu COVID-19 în rândul personalului și al persoanelor private de libertate și instituirea Grupului de suport tehnico-medical (și a atribuțiilor acestuia). Totodată, a fost aprobat Chestionarul-tip de evaluare pentru infecția cu COVID-19, care urma să fie completat obligatoriu de toate persoanele cu drept de acces, la intrarea în sediu și până a avea acces pe teritoriul instituției penitenciare.
- ✓ Prin Ordinul MJ nr. 53 din 18 martie 2020⁴², s-a dispus prelungirea regimului special instituit în cadrul sistemului administrației penitenciare (instituit prin Ordinul ministrului justiției nr. 50 din 12 martie 2020) până la data de 12 aprilie 2020, cu toate măsurile privind prelungirea carantinei, a interdicțiilor vizitelor și întrevederilor, interdicțiilor transferurilor etc. Prin același ordin s-a permis acordarea întrevederii de scurtă durată prin intermediul sistemelor de teleconferință, precum și dublarea frecvenței dreptului la convorbiri telefonice al deținutului.
- ✓ La 24 martie 2020, a fost emis Ordinul ANP nr. 134⁴³, prin care s-a dispus aprobarea Planului de măsuri-tip al instituțiilor sistemului administrației penitenciare, în contextul declarării stării de urgență pe teritoriul Republicii Moldova, și completarea componenței membrilor Grupului tehnico-medical, în sarcina cărora se stabilește monitorizarea și asistența instituțiilor subordonate. Prin același ordin conducătorii de instituții subordonate au fost obligați să identifice spațiile libere de pe teritoriul penitenciarelor pentru cazarea condamnaților care vor fi izolați în carantină, precum și să identifice un număr de 20-30 de paturi pentru dotarea spațiilor libere stabilite etc.
- ✓ La 10 aprilie 2020, a fost emis Ordinul MJ nr. 61⁴⁴, prin care s-a dispus prelungirea, până la 12 mai 2020, a regimului special instituit în cadrul sistemului administrației penitenciare

---

⁴⁰ Cu privire la instituirea regimului special în cadrul sistemului administrației penitenciare.

⁴¹ Cu privire la organizarea procesului de prevenire și combaterea infecției cu coronavirus de tip nou (2019-nCoV) în sistemul administrației penitenciare.

⁴² Cu privire la prelungirea regimului special în cadrul sistemului administrației penitenciare.

⁴³ Cu privire la unele măsuri ale sistemului administrației penitenciare în contextul declarării stării de urgență pe teritoriul Republicii Moldova.

⁴⁴ Cu privire la prelungirea regimului special în cadrul sistemului administrației penitenciare.

prin Ordinul MJ nr. 50 din 12 martie 2020. A fost prelungită carantina în instituțiile sistemului administrației penitenciare, au fost suspendate vizitele și întrevederile în cadrul instituțiilor penitenciare, au fost interzise transferurile deținuților, la cererea personală a acestora și/sau a rudelor, în alte instituții penitenciare, cu excepția internării în cadrul spitalului penitenciar și/sau în instituțiile medico-sanitare publice ori a externării din spitalul penitenciar.

- ✓ Prin Ordinul ANP nr. 164 din 24 aprilie 2020⁴⁵, s-a dispus desfășurarea unor sesiuni de informare și instruire a personalului implicat în acordarea asistenței medicale și în activități de pază și/sau escortare a persoanelor deținute infectate cu COVID-19. Totodată, prin același ordin s-a prevăzut pregătirea, de către Penitenciarul nr. 16 – Pruncul, a blocului de boli interne pentru a putea asigura tratamentul deținuților infectați cu COVID-19.
- ✓ La 15 mai 2020, a fost emis Ordinul MJ nr. 72 (coordonat cu Procuratura Generală)⁴⁶, prin care s-a dispus instituirea, începând cu 16 mai 2020, a regimului special în sistemul administrației penitenciare pe un termen de 30 de zile. A fost instituită carantina în instituțiile penitenciare, au fost suspendate întrevederile de lungă durată cu persoanele deținute; s-au dublat durata și numărul convorbirilor telefonice pentru deținuți; în baza cererilor deținuților urma să fie permisă acordarea întrevederilor de scurtă durată prin intermediul sistemelor de teleconferință și, cu respectarea strictă a măsurilor de protecție, a fost posibilă organizarea vizitelor avocaților, procurorilor, notarilor, ofițerilor de urmărire penală. Totodată, au fost interzise transferurile deținuților, cu excepția cazurilor de asigurare a siguranței deținerii sau a internării într-o instituție medicală și a repartiției uniforme în instituțiile de detenție. Coletele deținuților și pachetele cu provizii puteau fi transmise și recepționate doar în condiții de prevenire a infecției, stabilite de ANP etc.
- ✓ La 11 iunie 2020, a fost emis Ordinul ANP nr. 198⁴⁷, prin care s-a dispus aprobarea Planului răspuns de gestionare a cazurilor suspecte/probabile/confirmate de COVID-19 în cadrul sistemului ANP și a Modelului scenariilor de reacționare în cazurile confirmate de COVID-19 în cadrul sistemului ANP. Totodată, au fost aprobate și procedurile de prelevare a probelor pentru testare la infecția COVID-19, algoritmul traseului cazului COVID-19 în rândul deținuților, modelul de raportare la nivel de instituție penitenciară și modelul de raportare la nivel de spital penitenciar. Prin același ordin s-a pus în sarcina directorilor instituțiilor penitenciare să instituie, prin ordin intern, Comitetul pentru prevenirea și controlul infecțiilor la nivel instituțional în conformitate cu prevederile Ordinului Ministerului Sănătății nr. 5 din 16.02.2009 și ale Ghidului de supraveghere și control în infecțiile nosocomiale (2009) și să aprobe, la nivelul fiecărei instituții, scenariile și soluțiile de reacționare imediată în cazurile de confirmare cu COVID-19, adaptate tipului de penitenciar și infrastructurii existente.
- ✓ La 15 iunie 2020, a fost emis Ordinul MJ nr. 97⁴⁸, prin care s-a dispus prelungirea, până la 15 iulie 2020, a regimului special instituit, în cadrul sistemului administrației penitenciare, prin Ordinul MJ nr. 72 din 15 mai 2020. A fost prelungită interdicția transferurilor deținuților, la cererea personală a acestora și/sau a rudelor, în alte instituții penitenciare, cu excepția asigurării repartiției uniforme a deținuților conform necesităților sistemului

---

⁴⁵ Cu privire la unele măsuri de reducere a riscurilor de răspândire a infecției COVID-19 în cadrul sistemului administrației penitenciare.

⁴⁶ Cu privire la instituirea regimului special în cadrul sistemului administrației penitenciare.

⁴⁷ Cu privire la managementul de caz al deținuților care întrunesc criteriile definiției de caz COVID-19.

⁴⁸ Cu privire la prelungirea regimului special în cadrul sistemului administrației penitenciare.

administrației penitenciare, a necesității separării pe motiv de securitate, a internării în cadrul spitalului penitenciar și/sau în instituțiile medico-sanitare publice sau a externării din spitalul penitenciar. Totodată, a fost prelungită interdicția accesului deținuților între sectoarele de detenție fără respectarea regulilor de protecție individuală stabilite de către ANP, precum și regulile privind primirea coletelor și a pachetelor cu provizii.

- ✓ Prin Ordinul ANP nr. 235 din 13 iulie 2020⁴⁹, s-a dispus că, pe perioada stării de urgență în sănătate publică, declarată prin Hotărârea CNESP nr. 10 din 15 mai 2020 (cu prelungirile corespunzătoare), escortarea deținuților la sediile instanțelor de judecată pentru examinarea cauzelor penale va fi efectuată numai în cazuri excepționale și doar în săli amenajate cu boxe și paravane transparente⁵⁰, iar escortarea deținuților pentru participarea la acțiuni de urmărire penală nu se admite.
- ✓ La 17 iulie 2020, a fost emis Ordinul MJ nr. 117⁵¹, prin care s-a instituit regimul special în cadrul sistemului administrației penitenciare începând cu data de 16 iulie 2020, pe un termen de 30 de zile, cu menținerea aceluiași măsuri dispuse prin Ordinul ministrului justiției nr. 97 din 15 iunie 2020.
- ✓ La 24 iulie 2020, a fost emis Ordinul ANP nr. 252⁵², conform căruia directorii instituțiilor subordonate/șefii subdiviziunilor interne ale ANP au fost obligați să prezinte rapoarte informative detaliate pentru fiecare caz de infectare cu Covid-19 a angajaților sau deținuților și să asigure respectarea strictă a regulilor și standardelor de prevenire a infecției Covid-19 de către personalul din subordine. Totodată, Grupul tehnico-medical al ANP urma să elaboreze, în termen de până la 30 iulie 2020, strategia de management al cazurilor de Covid-19 în cadrul instituțiilor sistemului administrației penitenciare (pregătire și răspuns, mecanisme de coordonare și dirijare a infecției).
- ✓ Prin Ordinul MJ nr. 147 din 12 august 2020, s-a dispus prelungirea, până la 31 august 2020, a regimului special instituit în cadrul sistemului administrației penitenciare (prin Ordinul MJ nr. 117 din 17 iulie 2020), cu prelungirea termenului aceluiași măsuri dispuse anterior.
- ✓ Prin Ordinul ANP nr. 359 din 24 septembrie 2020⁵³, au fost operate modificări (corespunzătoare noilor recomandări ale OMS și MSMPS) la Ordinul ANP nr. 198 din 11 iunie 2020 cu privire la managementul de caz al deținuților care întrunesc criteriile definiției de caz COVID-19, fiind adaptate Planul răspuns de gestionare a cazurilor suspecte/probabile/confirmate de COVID-19 în cadrul sistemului administrației penitenciare și Modelul scenariilor de reacționare în cazurile confirmate pozitiv de COVID-19 în cadrul sistemului administrației penitenciare.
- ✓ Prin Ordinul MJ nr. 171 din 1 octombrie 2020⁵⁴, se prelungeste, până la 30 octombrie 2020, regimul special instituit în cadrul sistemului administrației penitenciare prin Ordinul ministrului justiției nr. 159 din 01 septembrie 2020.

---

⁴⁹ Cu privire la unele măsuri suplimentare de prevenire și combatere a infecției COVID-19 în sistemul administrației penitenciare.

⁵⁰ În acest caz, atât deținutul, cât și personalul de escortă va fi echipat cu echipament medical de protecție, în special mască, ecran de protecție facială și mănuși. Dacă escorta este organizată de către poliție, deținutul va fi însoțit și de un reprezentant al instituției penitenciare pentru verificarea respectării regulilor și standardelor medicale de prevenire a infecției COVID-19.

⁵¹ Cu privire la instituirea regimului special în cadrul sistemului administrației penitenciare,

⁵² Cu privire la unele măsuri suplimentare de prevenire și combatere a infecției COVID-19 în sistemul administrației penitenciare.

⁵³ Ordinul ANP nr. 359 din 24.09.2020, disponibil aici <http://anp.gov.md/node/3607>, ultima accesare la 05.10.2020.

⁵⁴ Cu privire la prelungirea regimului special în cadrul sistemului administrației penitenciare, disponibil aici: <http://anp.gov.md/node/3635>, ultima accesare la 07.12.2020.

- ✓ Prin Ordinul MJ nr. 184 din 28 octombrie 2020⁵⁵, a fost instituit regimul special în cadrul sistemului administrației penitenciare începând cu data de 31 octombrie 2020, pe un termen de 30 de zile.
- ✓ Prin Ordinul MJ nr. 198 din 27 noiembrie 2020⁵⁶, a fost prelungit, până la 29 decembrie 2020, regimul special instituit în cadrul sistemului administrației penitenciare prin Ordinul ministrului justiției nr. 184 din 28 octombrie 2020.

Progrese și provocări. Statistici, acces la diagnostic și tratament, prevenire

Pandemia COVID-19 a reconfirmat dependența de autorități a deținuților/preveniților din închisori și alte locuri de detenție în ceea ce privește protecția și promovarea propriei sănătăți.

Regulile lui Nelson Mandela enunță respectarea principiului echivalenței în acordarea asistenței medicale – ceea ce înseamnă că volumul asistenței medicale în penitenciare trebuie să respecte aceleași standarde ca și cele disponibile în comunitate. Toate serviciile care sunt disponibile în comunitate trebuie să fie disponibile și pentru persoanele din detenție. Sănătatea în penitenciare este parte a sănătății publice. Toate intervențiile trebuie să fie în conformitate cu standardele internaționale (echivalența și continuitatea asistenței) și să se bazeze pe strategiile naționale și planurile de pregătire/răspuns pentru COVID-19 și Ghidurile clinice ale MSMPS (Protocoale clinice)⁵⁷.

Conform Comitetului European pentru Prevenirea Torturii și a Tratamentelor sau Pedepselor Inumane sau Degradante, în ceea ce privește acordarea de îngrijiri medicale, o atenție specială trebuie consacrată nevoilor specifice ale persoanelor private de libertate, în special ale celor din grupurile vulnerabile și/sau grupurile de risc, cum ar fi persoanele în vârstă sau persoanele cu afecțiuni medicale preexistente. Aceasta include, între altele, testarea pentru COVID-19 și accesul la servicii de terapie intensivă dacă este necesar. În plus, persoanele deținute trebuie să beneficieze, în această perioadă, de sprijin psihologic sporit din partea personalului⁵⁸.

Pentru a consolida măsurile de prevenire a infecției cu coronavirus (COVID-19) în rândul persoanelor private de libertate, angajații din penitenciare au pus în aplicare un set de măsuri sanitare și antiepidemice (preventive) stabilite de CNESP pe perioada stării de urgență în sănătate și de evaluare a situației în sistemul administrației penitenciare. Totodată, toate instituțiile penitenciare sunt dotate cu echipament individual de protecție, astfel fiind respectate procedurile

---

⁵⁵ Cu privire la instituirea regimului special în cadrul sistemului administrației penitenciare, disponibil aici: <http://anp.gov.md/node/3744>, ultima accesare la 07.12.2020.

⁵⁶ Cu privire la instituirea regimului special în cadrul sistemului administrației penitenciare, disponibil aici: <http://anp.gov.md/node/3865>, ultima accesare la 07.12.2020.

⁵⁷ Proceduri operaționale privind COVID-19 în penitenciarele din Republica Moldova, document elaborat de UNODC Moldova, autori: dr. Svetlana Doltu și Ina Tcaci, revăzut de: Ehab Salah, UNODC, HAS HQ; disponibil aici: https://drive.google.com/file/d/1u2ZcAVzdRQOy4ovfPi8_cxuTwh_oPHpR/view.

⁵⁸ Declarație de principii cu privire la tratamentul persoanelor private de libertate în contextul pandemiei de coronavirus (COVID-19), făcută la 20.03.2020 de către Comitetul European pentru Prevenirea Torturii și a Tratamentelor sau Pedepselor Inumane sau Degradante (CPT).

bine dezvoltate pentru prevenirea și combaterea bolilor transmisibile, similare celor promovate la nivel de comunitate⁵⁹.

Potrivit informației publicate de Oficiul Avocatului Poporului privind situația COVID-19 în locurile de detenție⁶⁰, primul caz de infecție în sistemul penitenciar este al unei persoane condamnate extrădate din Ucraina. Aceasta a fost depistată cu COVID-19 la 22 aprilie 2020 la Penitenciarul nr. 13 Chișinău (cu statut de izolator de urmărire penală). Deținutul a fost transferat de la poliție la penitenciar. Deținutul a fost depistat pozitiv ca rezultat al procedurilor de testare care au fost realizate la Centrul COVID-19 Chișinău. Ulterior, ultimul a fost escortat de angajații Penitenciarului nr. 13 la Centrul „Constructorul” COVID-19 (centru pentru tratarea persoanelor bolnave). Pe parcursul tratamentului a fost utilizată, pentru supravegherea deținutului, brățara GPS. La 6 mai 2020, condamnatul a fost testat repetat la COVID-19 cu rezultatul negativ, fiind transferat în instituția penitenciară pentru executarea pedepsei. La data de 1 iunie 2020 în sistemul administrației penitenciare erau zero cazuri active de infectare în rândul deținuților și zero cazuri în rândul angajaților.

Pe de altă parte, potrivit informației furnizate Asociației Promo-LEX de Ministerul Justiției și Administrația Națională a Penitenciarelor, primul caz de infectare în rândul deținuților cu coronavirus de tip nou COVID-19 a fost confirmat la data de 10 iulie 2020 în cadrul Penitenciarului nr. 13 – Chișinău (caz confirmat la o persoană aflată în custodia ANP). Deținutul s-ar fi infectat ca urmare a escortărilor frecvente la instanțele de judecată (acțiune realizată de subdiviziunea specializată responsabilă de escortare din cadrul IGP). Riscul de infectare a existat în perioada 29 iunie – 6 iulie 2020, perioadă în care au avut loc cinci escortări la Oficiul Buiucani al Judecătoriei Chișinău. În acest caz, ședințele de judecată au avut loc chiar și pe durata stării de urgență, perioadă în care examinarea cauzelor penale a fost suspendată.

Potrivit avocaților persoanei prevenite infectate în Penitenciarul nr. 13, aceasta a fost testată abia după 5 zile de la depistarea primelor simptome de boală. Din cauza formei grave de COVID-19 și a înrăutățirii stării de sănătate, prevenitul a fost internat, la 11 iulie 2020, ora 16:46, cu diagnosticul de infecție virală *COVID-19 pozitiv, complicat cu pneumonie bilaterală de etiologie virală cu evoluție gravă. Conform tabloului radiologic al prevenitului, exista infiltrație pneumonică neomogenă cu distribuție difuză în ambii plămâni (caracteristic pentru origine virală, CO-RADS 4), cu grad de afectare medie (până la 50% din volumul pulmonar). Prevenitului i-a fost aplicată oxigenoterapia prin mască.*

În urma înregistrării primului caz de infectare cu COVID-19, Administrația Națională a Penitenciarelor a realizat la nivel instituțional prelevarea probelor biologice pentru testarea la COVID-19 a tuturor persoanelor private de libertate care au fost în contact cu cazul confirmat și prezintă simptome conexe infectării cu maladia COVID-19. Până la 1 august, în sistemul administrației penitenciare au fost confirmate 19 cazuri de infectare cu COVID-19 a persoanelor private de libertate din Penitenciarul nr. 13 – Chișinău, dintre care 10 persoane au fost vindecate,

---

⁵⁹ Comunicat de presă ANP: Situația epidemiologică privind infecția COVID-19 în cadrul sistemului administrației penitenciare, disponibil aici: <http://anp.gov.md/node/3137>.

⁶⁰ http://ombudsman.md/wp-content/uploads/2020/06/RAPORT_Covid-19.pdf

iar 9 persoane urmau a fi testate repetat (în conformitate cu prevederile protocolului național în vigoare la acel moment).

Ulterior, prin comunicatul⁶¹ din 7 septembrie, Administrația Națională a Penitenciarelor a informat că în perioada 11 martie – 8 septembrie 2020, în sistemul administrației penitenciare, au fost înregistrate în total 134 de cazuri COVID-19, confirmate de laborator.

Dintre acestea în rândul angajaților au fost 84 de cazuri, dintre care 16 erau active, cu formă gravă fiind un angajat. În rândul persoanelor private de libertate au fost diagnosticate 50 de cazuri, dintre care 18 active. În rândul persoanelor private de libertate, cazuri de COVID-19 confirmate au fost doar în două izolatoare de urmărire penală (19 cazuri în Penitenciarul nr. 13 – Chișinău și 31 de cazuri în Penitenciarul nr. 17 – Rezina), în celelalte instituții penitenciare nu ar fi fost atestate cazuri⁶².

La 27 noiembrie 2020, 68 de deținuți au fost confirmați cu infecția COVID-19, majoritatea fiind tratați în Penitenciarul nr. 16 – Pruncul. La 27 noiembrie 2020, în sistemul penitenciar au fost raportate 7 cazuri active. Potrivit informației furnizate de ANP, afectate de noul tip de coronavirus au fost 4 penitenciare:

- * Penitenciarul nr. 4 Cricova – 7 cazuri;
- * Penitenciarul nr. 6 Soroca – 3 cazuri;
- * Penitenciarul nr. 13 Chișinău – 24 de cazuri;
- * Penitenciarul nr. 17 Rezina – 31 de cazuri;
- * Penitenciarul nr. 16 Pruncul – 3 cazuri.

Un număr mare de cazuri de infectare, în raport cu numărul de persoane deținute infectate, a fost printre angajații sistemului administrației penitenciare. În total au fost înregistrate 203 cazuri, dintre care, la 27 noiembrie 2020, 34 de cazuri active. În rândul angajaților ANP a fost înregistrat și un caz de deces. În perioada 11 martie – 8 septembrie 2020⁶³, în sistemul administrației penitenciare au fost efectuate 166 de teste, dintre care 95 primare. În perioada 8 septembrie 2020 – 27 noiembrie 2020 au mai fost efectuate 56 de teste. În total, în sistemul administrației penitenciare, până la 27 noiembrie 2020 au fost efectuate 222 de teste⁶⁴.

Testarea pentru detectarea infecției COVID-19 se realizează în conformitate cu procedura de prelevare a probelor pentru testare la infecția COVID-19, aprobată de MSMPS și în conformitate cu Ordinul ANP nr. 198 din 11 iunie 2020 „Cu privire la managementul de caz al deținuților suspecți/probabili, confirmați cu infecția COVID-19 în sistemul administrației penitenciare”. Conform declarației ANP, dotarea cu medicamente pentru tratamentul simptomatic al COVID-19 (antivirale, antipiretice, anticoagulante), consumabile, inclusiv echipamente de protecție, dezinfectanți pentru personal și persoanele private de libertate este asigurată în cantități suficiente⁶⁵.

---

⁶¹ <http://anp.gov.md/node/3517>

⁶² <http://anp.gov.md/node/3517>

⁶³ Comunicat de presă ANP: Situația privind numărul persoanelor private de libertate și angajaților infectați cu COVID-19 la data de 08.09.2020, disponibil aici: <http://anp.gov.md/node/3517>; ultima accesare la 06.10.2020.

⁶⁴ Răspunsul Administrației Naționale a Penitenciarelor din 27 noiembrie 2020.

⁶⁵ Comunicat de presă ANP: Situația privind numărul persoanelor private de libertate și angajaților infectați cu COVID-19 la data de 25.08.2020, disponibil aici: <http://anp.gov.md/node/3479>; ultima accesare la 06.10.2020.

ORGANIZAREA SISTEMULUI DE SĂNĂTATE ÎN PENITENCIARE

Structură

Potrivit legislației naționale, responsabilitatea pentru sănătatea deținuților din sistemul administrației penitenciare o poartă Administrația Națională a Penitenciarelor (ANP) din subordinea Ministerului Justiției. La nivelul aparatului central al ANP este instituită Direcția medicală a ANP, care, după reorganizarea din 16 mai 2018, se află în subordinea Direcției generale management instituțional⁶⁶. Aceasta a fost exclusă din subordonarea directă a Directorului ANP.

La nivelul fiecărui penitenciar funcționează o secție medicală, constituită în medie din 7 persoane – medic terapeut, concomitent șef de serviciu cu 1,0, stomatolog, psihiatru, ginecolog (femei) cu 0,5 salariu și 4 asistenți medicali. Din păcate, sistemul penitenciar se confruntă cu deficit de personal medical superior (medici), în mai multe penitenciare fiind angajate doar asistente medicale.

Direcția medicală a ANP, organizatoric, poartă responsabilitate pentru activitatea serviciilor medicale din penitenciare (inclusiv spitalul penitenciar). Statele de personal ale Direcției medicale, ca urmare a reorganizării interne a ANP din 2018, s-au redus de la 10 poziții până la 7; este vacantă mai mult de 10 ani poziția de psihiatru-narcolog, astfel, problemele de sănătate mintală cel mai des întâlnite în mediul penitenciar sunt lipsite de un management eficient.

Personalul medical din instituțiile penitenciare se află în subordinea Directorului penitenciarului, fiind supus dublei loialități în luarea deciziilor medicale. Astfel, prioritatea în luarea deciziilor medicale o are poziția oficială/neoficială a administrației penitenciarului și nu interesele pacientului.

Conform Nomenclatorului instituțiilor medico-sanitare departamentale⁶⁷, în cadrul sistemului administrației penitenciare este creată IMSP Direcția medicală a Departamentului Instituțiilor Penitenciare (ANP) cu codul 2650, care prestează asistență medicală spitalicească de profil terapeutic (375 de paturi) și chirurgical (45 de paturi). De asemenea, conform Nomenclatorului menționat, IMSP Direcția medicală a Departamentului Instituțiilor Penitenciare (ANP) prestează asistență medicală specializată de ambulator⁶⁸.

Resurse (umane, financiare)

Statele personalului medical din sistemul penitenciar, la data de 01 septembrie 2020, constituie 250,5 funcții, dintre care personal contractual (angajați civil) – 120,5 funcții (48,1%) și personal medical cu statut special (ofițeri, subofițeri) – 130 de poziții (51,9%).

---

⁶⁶ <http://www.anp.gov.md/structura-anp>

⁶⁷ Aprobat prin Ordinul Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale nr. 894 din 25.11.2015 cu privire la aprobarea Nomenclatorului instituțiilor medico-sanitare departamentale, aprobat prin Ordinul Ministerului Sănătății nr. 894 din 25.11.2015, http://old2.ms.gov.md/sites/default/files/legislatie/ord_nr_894_din_25.11.2015-cu_privire_la_aprobarea_nomenclatorului_imsd_departamentale.pdf

⁶⁸ Raportul CpPT: <http://ombudsman.md/wp-content/uploads/2020/02/P-16-Pruncul.pdf>

Finanțarea asistenței medicale se realizează din bugetul public (bugetul MJ, bugetul ANP) și din alte surse acceptabile conform legislației (donații, ajutoare materiale, granturi). **Deținuții nu au statut de persoană asigurată în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală**⁶⁹. Resursele financiare pentru procurarea medicamentelor și utilajului medical pe parcursul ultimilor ani s-a majorat de cel puțin două ori și constituie aproximativ 10 mln lei anual.

Anual, sunt încheiate contracte de prestări servicii cu instituții medico-sanitare publice și private pentru oferirea serviciilor medicale deținuților, cu o majorare a resurselor financiare în acest scop de circa zece ori (de la 585 800 de lei MD în 2015 până la circa 4,5 mil. de lei MD în 2020).

Direcția medicală este responsabilă de achizițiile de medicamente, consumabile și dispozitive medicale pentru întregul sistem penitenciar. Achiziționarea medicamentelor și produselor parafarmaceutice pentru instituțiile penitenciare se efectuează în baza prezentării cerinței medicamentelor către Centrul pentru Achiziții Publice Centralizate în Sănătate (CAPCS), care, conform HG nr. 568 din 10 septembrie 2009, organizează și desfășoară la nivel național achizițiile publice centralizate de medicamente și alte produse de uz medical.

În ceea ce ține de capacitățile de tratament, potrivit informației furnizate de ANP, capacitatea secțiilor boli infecțioase și boli interne este de 70 de paturi. Aceasta este destinată pentru pacienții-deținuți cu forme clinice ușoare și medii (80%), confirmați cu infecția cu COVID-19. Adaptarea cerințelor pentru tratamentul deținuților confirmați cu infecția SarsCov-2 a fost realizată în comun cu MSMPS și Agenția Națională de Sănătate Publică, fiind întrunite toate condițiile privind măsurile de protecție, triajul, examinarea medicală, prelevarea probelor de laborator, fluxurile personalului și pacienților, inclusiv condițiile de tratament al deținuților.

Doar Penitenciarul nr. 16 este dotat cu echipament special de ventilare pulmonară artificială și are sursă de oxigen. În scopul asigurării gestionării eficiente a cazurilor confirmate cu infecția COVID-19 care necesită terapia cu oxigen, ANP a luat decizia de achiziționare a 21 de concentratoare de oxigen pentru serviciile medicale de ambulatoriu din instituțiile penitenciare și secția boli infecțioase din cadrul Penitenciarului nr. 16 – Pruncul. Acestea au fost achiziționate de Centrul pentru Achiziții Publice în Sănătate. Până la recepționarea concentratoarelor de oxigen, Spitalul de Boli Infecțioase „Toma Ciorbă” a repartizat din donații un concentrator de oxigen pentru Penitenciarul nr. 16 – Pruncul.

De asemenea, au fost recepționate 4 concentratoare de oxigen, prin donație de la MSMPS (repartizate: 3 buc. în Spitalul Penitenciar nr. 16 – Pruncul, 1 buc. la Penitenciarul nr. 17 – Rezina) și 2 concentratoare de oxigen donate de UCIMP prin intermediul Fondului Global (repartizate: 1 buc. – P 13 – Chișinău, 1 buc. – P 11 – Bălți).

La 30 septembrie 2020, Administrația Națională a Penitenciarelor urma să fie asigurată cu mijloace de prevenire și echipament suplimentar. Potrivit informației furnizate și evaluărilor realizate de

---

⁶⁹ Regulamentul privind acordarea/suspendarea statutului de persoană asigurată în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală, <https://gov.md/ro/content/pe-ntru-aprobarea-regulamentului-privind-acordarea-suspendarea-statutului-de-persoana>

Administrația Națională a Penitenciarelor, în contextul prevenirii și tratamentului persoanelor infectate cu COVID-19, ANP urmează să fie asigurată suplimentar cu:

Necesități pentru sistemul administrației penitenciare COVID-19	Unit. de măsură
	buc.
Ventilator pulmonar Adult, pediatric (caracteristici de bază)	1
Concentrator oxigen	21
Lampă germicidă (variante mobilă)	30
Unitate radiologică mobilă (caracteristici de bază)	2
Electrocardiograf cu 12 canale, caracteristici de bază	3
Monitor pentru monitorizarea funcțiilor vitale (caracteristici de bază cu accesorii Adult, Pediatric)	5
Tensiometru electronic automat Adult	30
Unitate respiratorie cu presiune pozitivă continuă	3
Tunel pentru dezinfectare	21
Termometre	300
DeDez	litri
Dezinfectarea și curățarea suprafețelor și dispozitivelor medicale (cu excepția opticeleor) (ambalaj 5 litri)	6000
Dezinfectarea și curățarea suprafețelor și dispozitivelor medicale (cu excepția opticeleor) (ambalaj 5 litri)	3500
Dezinfectarea și curățarea suprafețelor și dispozitivelor medicale (cu excepția opticeleor) (ambalaj 1 litru)	1500
Peroxid de hidrogen, kg	2250
Peroxid de hidrogen 6% (ambalaj 5 l)	2500
Dezinfecția igienică și chirurgicală a mâinilor (ambalaj 1 litru)	1500*
Dezinfecția igienică (ambalaj 1 litru)	895
Pastile cu clor	2100
Alcool sanitar	2500
	buc.
Mănuși pentru examinare, nesterile, latex/nitril/vinil, cu pudră, mărime L	37710
Mănuși pentru examinare, nesterile, latex/nitril/vinil, cu pudră, mărimea M	247910
Mănuși pentru examinare, nesterile, latex/nitril/vinil, fără pudră, mărimea L	30000
Respiratoare (bucată)	4000
Ecran de protecție (bucată)	2330
Costume de protecție (bucată)	12500
Ochelari de protecție	4750
Botoșei (de unică folosință)	10000
Cearșafuri medicale ~ 200*150 cm	200
Cearșafuri medicale ~ 50*40 cm	400
Mască chirurgicală	300000
Tampoane impregnate cu alcool	10000
Saci deșeuri (galbene) 50 kg	20000
Halate de unică folosință cu legături	3700
Măști FFP2	3500

Normele privind asigurarea cu echipament a colaboratorilor sistemului penitenciar al Ministerului Justiției, aprobate prin HG 945/2014 din 17.11.2014⁷⁰, nu au prevederi cu referire la metodologia de calcul, cantitatea necesară, tipul, periodicitatea și condițiile de asigurare a personalului penitenciar cu echipament personal de protecție în vederea menținerii, protejării stării de sănătate pe durata îndeplinirii atribuțiilor de serviciu.

La fel, Normele minime de alimentare zilnică a deținuților și de eliberare a detergenților, aprobate prin HG nr. 609 din 29.05.2006, conform anexei nr. 7, prevăd norme de eliberare a săpunului pentru îmbăierea deținuților și alte necesități sanitaro-igienice. În conformitate cu acestea, deținutul beneficiază pentru necesitățile de toaletă și îmbăiere de 200-250 de grame de săpun de rufe de 60% lunar, iar pentru necesitățile sanitaro-igienice, săpun de rufe de 60% în cantitate de la 100 la 400 de grame lunar pentru deținuții antrenați în câmpul muncii în secția deservire a penitenciarului. Doar deținuților minori, inclusiv celor bolnavi, aflați la tratament în staționare, li se asigură săpun de toaletă – 50-100 de grame lunar pentru necesitățile de toaletă și îmbăiere. Ca și în cazul personalului penitenciar, nu există prevederi cu referire la asigurarea cu săpun lichid pentru igiena mâinilor și cu dezinfectanți, inclusiv a locațiilor publice (lavoarele din bucătărie, grupurile sanitare ori alte locații cu sursă de apă de uz comun).

Respectiv, cele menționate mai sus nu permit a evalua necesitățile reale bazate pe consum ale detergenților și dezinfectanților, precum și cantitatea necesară pentru fiecare instituție în vederea asigurării unui regim sanitaro-igienic adecvat de prevenire a infecției COVID-19 și a altor maladii.

Acte normative de funcționare în domeniul medical

Modul de acordare a asistenței medicale persoanelor deținute în instituțiile penitenciare este stabilit în Regulamentul cu privire la modul de asigurare a asistenței medicale persoanelor deținute în penitenciare, aprobat prin Ordinul Ministerului Justiției nr. 478 din 15 decembrie 2006⁷¹. Acest regulament este învechit, care are mai multe aspecte și abordări ce necesită a fi revizuite. În pofida revizuirii/elaborării, cu suportul tehnic al Consiliului European, încă în 2018–2019, a unor proiecte de acte normative privind organizarea asistenței medicale în penitenciare, aliniată la standardele internaționale și cerințele naționale, cum ar fi *Proiectul Regulamentului cu privire la modul de asigurare a asistenței medicale persoanelor deținute în penitenciare*, *Proiectul Regulamentului cu privire la managementul medicamentelor și dispozitivelor medicale în sistemul penitenciar* și *Proiectul Regulamentului revizuit cu privire la modul de prezentare pentru liberarea de la executarea pedepsei a persoanelor condamnate grav bolnave*, toate aceste documente nu au fost aprobate până în prezent.

Statistici despre sănătate/profilul deținuților

Direcția medicală colectează date statistice privind cazurile de îmbolnăvire la deținuți din toate serviciile medicale penitenciare, le validează, le centralizează și le raportează anual/lunar către MSMPs (sau autorităților responsabile desemnate) în versiunea electronică și pe suport de hârtie.

---

⁷⁰ <http://www.legis.md/cautare/downloadpdf/102886>

⁷¹ <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=319608>

Cele mai frecvente maladii întâlnite la deținuți vizează tulburările mintale și comportamentale, bolile sistemului digestiv și bolile sistemului respirator (fără tuberculoză). Ponderea maladiilor infecțioase este în creștere de la 4,8% (2015) până la 6,2% (2018), inclusiv prin tuberculoză și infecția HIV. Traumele și intoxicațiile au crescut de la 5,4% (2015) până la 6,0% (2018), fapt ce indică un mediu nesigur de detenție. Statistici dezagregate privind îmbolnăvirile femeilor, deținuților minori, persoanelor condamnate și preveniților, inclusiv pe grupuri de vârstă, nu sunt disponibile.

În structura mortalității la deținuți în 2019 bolile cardiovasculare se plasează pe prim-plan cu 32,1%, urmate de suicid – 21,4%, cancer și bolile sistemului nervos – câte 14,3%.

Eliberarea pe motiv de boală gravă se aplică limitat (circa 5-10 persoane anual) și doar în cazul persoanelor condamnate. Preveniții nu sunt eligibili în pofida stării de sănătate similare.

Instruirea personalului medical

Instruirea de specialitate a personalului medical mediu și superior se realizează din contul contractului încheiat de ANP cu Universitatea de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” (pentru medici) și Centrul de Excelență „Raisa Pacalu” (pentru asistenți medicali) în valoare anuală de circa 180 de mii de lei. Suplimentar, personalul medical cu statut special beneficiază de cursuri inițiale și periodice la Centrul de instruire al ANP.

În anii 2018–2019, au fost realizate mai multe acțiuni în vederea pregătirii pentru acreditarea serviciilor medicale din penitenciare, fiind obținute autorizări sanitare de funcționare pentru 15 instituții din 17 (cu excepția spitalului penitenciar și a penitenciarului pentru minori). Din păcate, în pofida acestor eforturi, acreditarea nu a fost încă realizată.

În cadrul Direcției medicale nu există nicio poziție de specialist în sănătate publică (epidemiolog ori igienist). La fel, odată cu intrarea în vigoare, în anul 2009, a Legii privind supravegherea de stat a sănătății publice⁷², a fost abrogată legea anterioară⁷³, care stipula responsabilitatea departamentală privind asigurarea sanitaro-igienică a penitenciarelor, iar unica autoritate responsabilă de sănătatea publică pe întregul teritoriu al Republicii Moldova a devenit ANSP. În practică, conlucrarea între ANSP și sistemul administrației penitenciare este una fragmentară, intervenții planificate sistematice nu sunt realizate, astfel sănătatea publică a deținuților fiind lăsată în responsabilitatea exclusivă a ANP, care nu are nici specialiști în domeniu, nici bază legală de funcționare.

Instruirea personalului penitenciar privind COVID-19 și drepturile omului a fost inițiată în septembrie 2020 și prevede cinci instruirii pentru administrația ANP și conducerea penitenciarelor, personalul medical și serviciul detenție (psihologi, asistenți sociali și alt personal de supraveghere)⁷⁴. Trainingurile conțin subiecte privind modalitățile de prevenire și răspândire a infecției COVID-19, măsurile de protecție, respectarea standardelor de drepturi ale omului în

⁷² https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=106570&lang=ro

⁷³ Legea nr. 1513-XII din 16 iunie 1993 privind asigurarea sanitaro-epidemiologică a populației.

⁷⁴ Seminarele respective sunt parte a proiectului „Prevenirea COVID-19 în penitenciare”, implementat cu suportul ONG „Institutul de Reforme Penale” și Institutul Dignity cu suportul Ambasadei Suediei în Republica Moldova:

<http://www.anp.gov.md/randomangajatii-sistemului-administratiei-penitenciare-instruiti-domeniul-prevenirii-covid-19>

locurile de detenție, consecințele psihologice ale pandemiei și modalitățile de suport pentru deținuții ce se confruntă cu probleme de sănătate mintală.

Indicatori de performanță cu remunerare financiară sau alte sisteme de motivare pentru personalul medical din penitenciare implicat în acordarea asistenței medicale persoanelor cu COVID-19, similar celui existent pentru angajații medicali din instituțiile medicale din cadrul MSMPS⁷⁵, nu s-au implementat în cadrul ANP.

Implementarea măsurilor preventive în contextul pandemiei de coronavirus (COVID-19) în instituțiile penitenciare

Luând în considerare situația excepțională creată la nivel internațional, agențiile specializate (cum ar fi UNODC^{76,77}, OMS⁷⁸) au emis un șir de recomandări privind COVID-19 și drepturile omului în penitenciare⁷⁹. În calitate de componente de bază sunt recomandate:

- (1) reducerea suprapopulării;
- (2) asigurarea sănătății, siguranței și demnității umane;
- (3) asigurarea accesului la servicii de sănătate continuate (neîntrerupte);
- (4) respect față de drepturile omului;
- (5) respectarea regulilor și ghidurilor Organizațiilor Națiunilor Unite.

La nivel național, UNODC, Oficiul din Republica Moldova, a oferit suport tehnic ANP și a dezvoltat în regim scurt recomandări adaptate contextului național privind implementarea răspunsului la COVID-19⁸⁰, care include proceduri operaționale și scenarii de urmat în situația de cazuri suspecte ori confirmate de COVID-19 la deținuți și personal, precum și aspecte de prevenire. A fost asigurat suportul financiar pentru printarea și diseminarea materialelor informaționale privind COVID-19 pentru penitenciare, elaborate de UNODC Oficiul Central⁸¹.

Autoritățile nu au aplicat măsuri de eliberare din detenție a anumitor grupuri de deținuți vulnerabili (cum ar fi persoanele în arest preventiv pentru infracțiuni minore sau nonviolente, deținuții cu maladii preexistente, deținuții cu vârsta de peste 60 de ani etc.) în vederea reducerii suprapopulării instituțiilor penitenciare și, respectiv, a riscurilor asociate cu COVID-19. Plasarea deținuților în spațiile de carantină în conformitate cu data admiterii și majorarea numărului de celule de carantină în conformitate cu necesitățile pe durata pandemiei amplifică suprapopularea și subminează realizarea principiului de menținere a distanței fizice în instituții.

---

⁷⁵ https://msmps.gov.md/sites/default/files/legislatie/ordin_msmps_nr.243_din_martie_2020_-_spor_performanta_covid-19.pdf

⁷⁶ https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/COVID-19/20-02110_Position_paper_EN.pdf

⁷⁷ https://www.unodc.org/documents/Advocacy-Section/MoS_Children_in_detention_COVID-19.pdf

⁷⁸ <https://www.euro.who.int/en/health-topics/health-determinants/prisons-and-health/publications/2020/preparedness-prevention-and-control-of-covid-19-in-prisons-and-other-places-of-detention-15-march-2020-produced-by-the-who-european-region>

⁷⁹ <https://www.who.int/news-room/detail/13-05-2020-unodc-who-unaid-and-ohchr-joint-statement-on-covid-19-in-prisons-and-other-closed-settings>

⁸⁰ https://drive.google.com/file/d/1u2ZcAVzdRQQy4ovfPi8_cxuTwh_oPHpR/view

⁸¹ <https://www.unodc.org/unodc/en/hiv-aids/new/covid-19-and-hiv.html>

La 01.01.2020 în instituțiile penitenciare se dețineau 6713 persoane pe 6735 de locuri. Distribuția deținuților este neuniformă și erau suprapopulate 10 din 17 penitenciare: Penitenciarul nr. 2 Lipcani – 322 de persoane pe 286 de locuri; Penitenciarul nr. 3 Leova – 319 persoane pe 307 locuri; Penitenciarul nr. 4 Cricova – 790 de persoane pe 713 locuri; Penitenciarul nr. 6 Soroca – 742 de persoane pe 693 de locuri; Penitenciarul nr. 7 Rusca – 301 persoane pe 231 de locuri; Penitenciarul nr. 9 Pruncul – 502 persoane pe 467 de locuri; Penitenciarul nr. 11 Bălți – 395 de persoane pe 258 de locuri; Penitenciarul nr. 13 Chișinău – 842 de persoane pe 570 de locuri; Penitenciarul nr. 15 Cricova – 495 de persoane pe 470 de locuri; Penitenciarul nr. 18 Brănești – 668 de persoane pe 652 de locuri.

La 01.10.2020 în instituțiile penitenciare se dețineau 6482 de persoane pe 6735 de locuri. Distribuția deținuților în continuare este neuniformă, fiind suprapopulate deja 11 din 17 penitenciare (6 din ele având o creștere și mai mare a suprapopulării comparativ cu 01.01.2020): Penitenciarul nr. 1 Taraclia – 343 de deținuți pe 336 de locuri (↑); Penitenciarul nr. 2 Lipcani – 349 de persoane pe 286 de locuri (↑); Penitenciarul nr. 3 Leova – 332 de persoane pe 307 locuri (↑); Penitenciarul nr. 4 Cricova – 790 de persoane pe 713 locuri; Penitenciarul nr. 6 Soroca – 727 de persoane pe 693 de locuri; Penitenciarul nr. 7 Rusca – 296 de persoane pe 231 de locuri; Penitenciarul nr. 9 Pruncul – 504 persoane pe 467 de locuri (↑); Penitenciarul nr. 11 Bălți – 313 persoane pe 258 de locuri; Penitenciarul nr. 13 Chișinău – 755 de persoane pe 570 de locuri; Penitenciarul nr. 15 Cricova – 519 persoane pe 470 de locuri (↑); Penitenciarul nr. 18 Brănești – 687 de persoane pe 652 de locuri (↑)⁸².

Astfel, în 9 luni 2020 au fost eliberate 2021 de persoane: condamnați – 1253 (inclusiv o persoană pe motiv de boală) și preveniți – 697 de persoane (0 persoane eliberate pe motiv de boală). În aceeași perioadă au decedat 36 de persoane, inclusiv 5 preveniți⁸³.

În 9 luni 2019 au fost eliberate 2411 persoane: condamnați – 1343 (inclusiv 4 persoane pe motiv de boală) și preveniți – 976 de persoane (0 persoane pe motiv de boală). În aceeași perioadă au decedat 27 de persoane, inclusiv 6 preveniți⁸⁴.

În pofida faptului că Direcția medicală este responsabilă doar de sănătatea deținuților și nu a personalului penitenciar, din considerente de control eficient al infecției a fost implementată o abordare comprehensivă și integrată a intervențiilor anti-COVID-19 în cadrul sistemului administrației penitenciare.

Asigurarea cu echipament de protecție personală (EPP) a fost realizată din bugetul ANP prin redistribuirea resurselor planificate pentru asistența medicală și cu suportul donatorilor: Consiliul European, Fondul Global, Fundația Soros Moldova, UNODC Moldova. De asemenea, au existat distribuții centralizate din partea MSMPS de EPP și alt echipament pentru îngrijirea bolnavilor (surse mobile de oxigen, ventilatoare mecanice).

Examinarea medicală obligatorie a deținuților nou-veniți a fost complementată cu o anchetă privind semnele sau riscurile de infecție COVID-19. În conformitate cu recomandările internaționale și

---

⁸² https://drive.google.com/file/d/1F_e-o1CMbrxFRibWgX2xPG3oQGIj3j5W/view

⁸³ <https://drive.google.com/file/d/1QSF4exHqiMwsUqPwI8Xf6A-IMUNOIrS5/view>

⁸⁴ <https://drive.google.com/file/d/1MueGig2NhApOupE6XmBnD8qXkXRQYpXo/view>

prevederile naționale⁸⁵, testarea COVID-19 a fost aplicată persoanelor care întrunesc criteriile de caz suspect. Testarea tuturor persoanelor nou-admise ca măsură de prevenire nu a fost aplicată.

Din păcate, nicio instituție din sistemul penitenciar nu se regăsește în Lista spitalelor pentru tratamentul COVID-19, elaborată de către MSMPS⁸⁶ și nu există mențiuni privind la accesul deținuților la servicii medicale în contextul acestei maladii, inclusiv în cazuri grave și critice. Prin decizia MJ/ANP, spitalul penitenciar a fost desemnat ca loc de tratament al deținuților cu COVID-19 din întregul sistem penitenciar, fiind amenajate 46 de paturi în cadrul secției boli infecțioase și boli interne (pentru forme ușoare și de gravitate medie); cazurile grave și critice, conform prevederilor acestor reglementări, urmează să fie transferate în instituții medico-sanitare publice.

Personalul medical din penitenciare a fost instruit de către Agenția Națională de Sănătate Publică în modalitatea de prelevare a probelor pentru COVID-19. Din păcate, actele normative ale MSMPS cu referire la prelevarea probelor biologice pentru testarea COVID-19 și centrele de testare nu menționează arondarea teritorială a instituțiilor penitenciare⁸⁷.

În conformitate cu Planul de pregătire și răspuns la infecția cu coronavirus de tip nou (COVID-19)⁸⁸, aprobat pe 01.09.2020, *primii indivizi simptomatici dintr-un focar familial sau instituție de tip închis se testează (de exemplu, școli, penitenciare, spitale de profil specializat etc.), ceilalți pacienți cu simptome respiratorii similare COVID-19 pot fi considerați cazuri probabile și izolați fără testare. În pofida descrierii managementului și a direcționării fluxurilor de pacienți între instituții, nu există prevederi referitoare la conlucrarea cu ANP și măsurile care trebuie întreprinse în instituțiile penitenciare și în alte locuri de detenție (de exemplu, izolatoarele de detenție preventivă ale poliției).*

Continuitatea serviciilor privind prevenirea, diagnosticul și tratamentul altor maladii în rândul deținuților necesită asigurare. MSMPS nu a stabilit reglementări clare pentru deținuți, diferite tipuri de servicii și instituții, în vederea asigurării accesului la servicii medicale în condiții sigure, pentru cazurile când asistența medicală în penitenciar nu poate fi realizată și nici amânată. Există cazuri de refuz al acordării asistenței medicale deținuților în IMSP, inclusiv la indicații vitale, cu indicarea motivului imposibilității asigurării accesului pazei și escortei obligatorii.

Totodată, în aprilie 2020 a existat riscul de întrerupere a asigurării cu metadonă pentru tratamentul farmacologic la nivel național din cauza epuizării stocului de preparat.

Din cauza instituirii regimului special în penitenciare și a defecțiunilor tehnice ale instalației mobile, nu a fost realizat în luna aprilie 2020 controlul radiologic planificat pentru depistarea tuberculozei la deținuți, care urma a fi efectuat de două ori pe an în conformitate cu prevederile naționale și recomandările internaționale⁸⁹. Respectiv, conform pronosticului OMS, există riscul de

---

⁸⁵ <https://msmps.gov.md/wp-content/uploads/2020/09/Ordin-nr.-784-din-25.08.20-masuri-eficientizare-depistare-gestionare-cazuri-COVID-final.semnat.pdf>

⁸⁶ <https://msmps.gov.md/wp-content/uploads/2020/09/Spitale-cu-profil-COVID-19.pdf>

⁸⁷ Instrucțiunea privind prelevarea, păstrarea și transportarea probelor biologice pentru confirmarea infecției COVID-19 la persoanele încadrate în tratament la domiciliu este aprobată prin Ordinul nr. 412/2020.

⁸⁸ <https://msmps.gov.md/wp-content/uploads/2020/09/Plan-r%C4%83spuns-COVID-19.pdf>

⁸⁹ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=5151&lang=ro

în răutățire a situației prin creșterea numărului de cazuri de tuberculoză din cauza nerealizării măsurilor pe durata pandemiei COVID-19⁹⁰.

Cât privește instruirea deținuților, materialele informaționale adaptate pe înțeles sunt disponibile în număr limitat.

În vederea respectării regulilor sanitaro-igienice, ANP realizează zilnic monitorizarea video, raportarea cazurilor de nerespectare a regulilor de către personal și deținuți la ședințele săptămânale cu directorii de penitenciare, ceea ce se poate considera o practică pozitivă, fapt menționat de către Consiliul pentru Prevenirea Torturii^{91, 92}.

---

⁹⁰ <https://www.who.int/teams/global-tuberculosis-programme/covid-19>

⁹¹ <https://ombudsman.md/wp-content/uploads/2020/08/08-1-45-din-06.08.2020-P-11.pdf>

⁹² <https://ombudsman.md/wp-content/uploads/2020/10/08-1-59-din-01.10.2020-ANP-raport-p-d-vizita-la-Penitenciarul-nr.-7-la-23.07.2020.pdf>

CONSTATĂRI

- ✓ Sistemul administrației penitenciare și serviciile medicale au reacționat prompt la riscul de infectare cu COVID-19, fiind elaborate și implementate în scurt timp un șir de planuri de acțiuni la nivel național și instituțional. Administrația Națională a Penitenciarelor a întreprins măsuri instituționale încă în martie 2020.
- ✓ Problemele sistemice existente în cadrul penitenciarelor au fost conturate de pandemia COVID-19. În special, a fost accentuată problema asigurării cu personal medical, conlucrarea defectuoasă și implicarea redusă a MSMPS în sănătatea deținuților. Astfel, acest grup de populație nu se regăsește în prioritățile naționale de sănătate publică, fiind ignorate recomandările internaționale, iar Direcția medicală a ANP dispune de resurse umane și financiare insuficiente pentru gestionarea complexă a situației.
- ✓ Cadrul normativ în domeniul sănătății în penitenciare este depășit, are prevederi caduce și contradictorii standardelor internaționale, inclusiv privind gestionarea maladiilor infecțioase (tuberculoza, infecția HIV/SIDA, hepatite virale și, desigur, COVID-19), iar aprobarea proiectelor revăzute ale documentelor este tergiversată de către MJ/ANP.
- ✓ Asigurarea cu EPP a personalului și deținuților a fost realizată prin redistribuirea resurselor financiare disponibile și cu suportul donatorilor externi. Nu se constată o creștere a bugetului aprobat prin referirea unor resurse distincte pentru controlul COVID-19. Astfel, există riscul de nerealizare a altor activități planificate.
- ✓ Nu există o metodologie de calcul și norme aprobate de asigurare a deținuților și a personalului penitenciar cu detergenți pentru igiena mâinilor, dezinfectanți și echipament de protecție personală. Astfel, asigurarea cu aceste consumabile se realizează haotic, în funcție de resursele disponibile sau de donații, fiind nesustenabilă în perspectivă de lungă durată.
- ✓ În cadrul ANP nu există nicio poziție de medic epidemiolog, igienist ori din alt domeniu de sănătate publică. Regulamentul sanitaro-igienic pentru sistemul administrației penitenciare nu este disponibil, implicarea Agenției Naționale de Sănătate Publică în instituțiile penitenciare este una extrem de limitată și poartă un caracter fragmentar, preponderent de ordin consultativ.
- ✓ Nicio instituție din sistemul penitenciar nu se regăsește în Lista spitalelor pentru tratamentul COVID-19, elaborată de către MSMPS, și nu există mențiuni privind accesul deținuților la servicii medicale în contextul acestei maladii, inclusiv în cazuri grave și critice. Prin decizia MJ/ANP, spitalul penitenciar a fost desemnat ca loc de tratament al deținuților cu COVID-19 din întregul sistem penitenciar.
- ✓ Indicatori de performanță cu remunerare financiară sau alte sisteme de motivare pentru personalul medical din penitenciare implicat în acordarea asistenței medicale persoanelor cu COVID-19, similar celui existent pentru angajații medicali din instituțiile medicale din cadrul MSMPS, nu s-au implementat în cadrul ANP.
- ✓ Personalul medical din penitenciare a fost instruit de către Agenția Națională de Sănătate Publică în modalitatea de prelevare a probelor pentru COVID-19. Din păcate, actele normative ale MSMPS cu referire la prelevarea probelor biologice pentru testarea COVID-19 și centrele de testare nu menționează arondarea teritorială a instituțiilor penitenciare.
- ✓ Autoritățile Republicii Moldova nu au aplicat măsuri de eliberare din detenție a anumitor grupuri de deținuți vulnerabili (cum ar fi persoanele în arest preventiv pentru infracțiuni

minore sau nonviolente, deținuții cu maladii preexistente, deținuții cu vârsta de peste 60 de ani etc.) în vederea reducerii suprapopulării instituțiilor penitenciare și, respectiv, a riscurilor asociate cu COVID-19.

- ✓ Este înregistrat un număr relativ mare de infecții printre angajații sistemului penitenciar (203 cazuri, la 27 noiembrie 2020). La 27 noiembrie 2020, 68 de deținuți au fost confirmați cu infecția COVID-19, majoritatea fiind tratați în Penitenciarul nr. 16 – Pruncul.
- ✓ În pofida descrierii managementului și a direcționării fluxurilor de pacienți între instituții, nu există prevederi referitoare la conlucrarea cu ANP și măsurile care trebuie întreprinse în instituțiile penitenciare și în alte locuri de detenție (de exemplu, izolatoarele de detenție preventivă ale poliției).
- ✓ Materialele informaționale adaptate pe înțeles în vederea instruirii deținuților sunt disponibile în număr limitat.
- ✓ Populația penitenciară în Republica Moldova s-a redus nesemnificativ în perioada pandemiei de COVID-19.

RECOMANDĂRI

A. Guvernului Republicii Moldova

- ✓ Aplicarea prevederilor recomandărilor internaționale privind COVID-19 în penitenciare și a amnistierii/grațierii categoriilor vulnerabile de deținuți.
- ✓ Revizuirea Hotărârii Guvernului nr. 609 din 25.05.2006 privind aprobarea normelor minime de alimentare zilnică a deținuților și de eliberare a detergenților în vederea includerii estimărilor de detergenți și dezinfectanți pentru deținuți și asigurarea accesului la măsuri de prevenire.
- ✓ Completarea Normelor privind asigurarea cu echipament a colaboratorilor sistemului penitenciar al Ministerului Justiției, aprobate prin HG nr. 945 din 17.11.2014 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la uniforma și însemnele distinctive ale colaboratorilor sistemului penitenciar al Ministerului Justiției și a Normelor privind asigurarea cu echipament a colaboratorilor sistemului penitenciar al Ministerului Justiției, cu includerea normelor de asigurare cu echipament de protecție personală, detergenți și alimentare.
- ✓ Reducerea suprapopulării instituțiilor penitenciare prin aplicarea unor mecanisme de eliberare din detenție din cauza pandemiei COVID-19.

B. Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale

- ✓ Considerarea persoanelor din locurile de detenție în calitate de grup vulnerabil la COVID-19, discutarea în cadrul Comisiei sănătate publică și emiterea deciziilor privind intervențiile necesare, inclusiv interministeriale și interdepartamentale.
- ✓ Includerea deținuților în asigurările medicale obligatorii și eliminarea inechității în accesul la servicii medicale.
- ✓ Asigurarea executării atribuțiilor de monitorizare și evaluare a condițiilor sanitaro-igienice și antiepidemice de către Agenția Națională de Sănătate Publică (nivel central și teritorial) în instituțiile penitenciare.

C. Ministerului Justiției

- ✓ Îmbunătățirea cadrului normativ privind sănătatea deținuților prin aprobarea proiectului de *Regulament cu privire la modul de asigurare a asistenței medicale persoanelor deținute în penitenciare, proiectului Regulamentului cu privire la managementul medicamentelor și dispozitivelor medicale în sistemul penitenciar și proiectului Regulamentului revizuit cu privire la modul de prezentare pentru liberarea de la executarea pedepsei a persoanelor condamnate grav bolnave.*
- ✓ Elaborarea și aprobarea Regulamentului sanitaro-igienic pentru sistemul administrației penitenciare alineat la legislația națională și standardele internaționale pentru locurile de detenție.

D. Administrației Naționale a Penitenciarelor

- ✓ Includerea poziției de specialist în sănătate publică în componența Direcției medicale și a spitalului penitenciar.
- ✓ Acreditarea serviciilor medicale din penitenciare.

- ✓ Continuarea serviciilor esențiale pe durata pandemiei de COVID-19 – prevenire, depistare, tratament și suport în tuberculoză, infecția HIV, dependența de droguri și alte maladii infecțioase.
- ✓ Realizarea sesiunilor de informare pentru deținuți privind COVID-19, inclusiv materiale informaționale adaptate pe înțelesul lor.

ANEXE

Hotărâri de Guvern:

- HG nr. 583 din 26.05.2006 cu privire la aprobarea Statutului executării pedepsei de către condamnați, publicată la 16.06.2006 în Monitorul Oficial nr. 91-94, art. 676, versiune în vigoare din data de 28.09.18 în baza modificărilor prin HG 869 din 05.09.18, M0366-376/28.09.18, art. 966, disponibilă aici:
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110142&lang=ro#

Ordine ale Ministerelor:

- Ordinul MJ nr. 478 din 15.12.2006 privind aprobarea Regulamentului cu privire la modul de asigurare a asistenței medicale persoanelor deținute în penitenciare, publicat: 29.12.2006 în Monitorul Oficial nr. 199-202, art. 695, disponibil aici:
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=63829&lang=ro
- Ordinul MSMPS nr. 188 din 26.02.2020 cu privire la realizarea măsurilor de reducere a riscurilor de răspândire a cazurilor de infecție cu coronavirusul de tip nou, disponibil aici:
https://msmps.gov.md/sites/default/files/legislatie/ordin_188_covid_19.pdf
- Ordinul MJ nr. 50 din 12.03.2020 cu privire la instituirea regimului special în cadrul sistemului administrației penitenciare,
<https://drive.google.com/file/d/1SdX1zYOHGP1xPK4-UY3mW1m1g-lxrLs/view>
- Ordinul MJ nr. 53 din 18.03.2020 cu privire la prelungirea regimului special în cadrul sistemului administrației penitenciare,
https://drive.google.com/file/d/14f0JVXLkYHsLnIpVtB7MUfzDERwA_1m_/view
- Ordinul MJ nr. 61 din 10.04.2020 cu privire la prelungirea regimului special în cadrul sistemului administrației penitenciare – 12 mai 2020,
<https://drive.google.com/file/d/14tYnQ7qwizKSe3CfkZ-lmvbqXkwJaaZs/view>
- Ordinul MJ nr. 72 din 15.05.2020 cu privire la prelungirea regimului special în cadrul sistemului administrației penitenciare – 15 iunie 2020, <http://anp.gov.md/node/3299>
- Ordinul MJ nr. 97 din 15.06.2020 cu privire la prelungirea regimului special în cadrul sistemului administrației penitenciare – 15 iulie 2020, <http://anp.gov.md/node/3302>
- Ordinul MJ nr. 117 din 17.07.2020 cu privire la prelungirea regimului special în cadrul sistemului administrației penitenciare – 15 august 2020,
<https://drive.google.com/file/d/1Dtuc4AxU2kYn-Ly-nTV2U-fBydscA88/view>
- Ordinul MJ nr. 147 din 12.08.2020 cu privire la prelungirea regimului special în cadrul sistemului administrației penitenciare, <http://anp.gov.md/13082020>
- Ordinul MJ nr. 171 din 01.10.2020 cu privire la prelungirea regimului special în cadrul sistemului administrației penitenciare, <http://anp.gov.md/node/3635>;
<https://drive.google.com/file/d/1gT53-8pLn8K7gOmAjleP2t-5C7uBp2LT/view>
- Ordinul MJ nr. 184 din 28.10.2020 cu privire la instituirea regimului special în cadrul sistemului administrației penitenciare, <http://anp.gov.md/node/3744>,
https://drive.google.com/file/d/1PTTDKu29u8NmoWUtVutW_vVP280USn7V/view
- Ordinul MJ nr. 198 din 27.11.2020 cu privire la instituirea regimului special în cadrul sistemului administrației penitenciare, <http://anp.gov.md/node/3865>,
<https://drive.google.com/file/d/1OL3iMgRQkidmz2xy2uuuazx5uO9szgeF/view>.

Ordine ale ANP:

- Ordinul ANP nr. 98 cu privire la măsurile de intervenție în perioada de creștere epidemică a numărului de cazuri de gripă, infecții acute ale căilor respiratorii superioare și infecție respiratorie acută severă (SARI) (*a se vedea în doc salvat, nu este publicat*).
- Ordinul ANP nr. 119 din 12.03.2020 cu privire la organizarea procesului de prevenire și combatere a infecției cu coronavirus de tip nou (2019-nCoV) în sistemul administrației penitenciare,
<https://drive.google.com/file/d/1f4A7I8Ta1uE0krGz60TM5w0Ap3opkiE3/view>
- Ordinul ANP nr. 134 din 24.03.2020 privind unele măsuri ale sistemului administrației penitenciare în contextul declarării stării de urgență pe teritoriul Republicii Moldova,
https://drive.google.com/file/d/1Af38i8drPVnrYsd7AwP_pgXzq2LLJHp1/view
- Ordinul ANP nr. 164 din 24.04.2020 cu privire la unele de măsuri de reducere a riscurilor de răspândire a infecției COVID-19 în cadrul sistemului administrației penitenciare,
<http://anp.gov.md/node/3298>
- Ordinul ANP nr. 235 din 13.07.2020 cu privire la unele măsuri suplimentare de prevenire și combatere a infecției Covid-19 în sistemul administrației penitenciare,
<https://drive.google.com/file/d/1FX4L3-UCXycSrwf2ADTAXALHN2C2fr1U/view>
- Ordinul ANP nr. 252 din 24.07.2020 cu privire la unele măsuri suplimentare de prevenire și combatere a infecției Covid-19 în sistemul administrației penitenciare,
<http://anp.gov.md/sites/default/files/2020-07/252.pdf>
- Ordinul ANP nr. 359 din 24.09.2020 cu privire la managementul de caz al deținuților care întrunesc criteriile definiției de caz COVID-19 – 24.09.2020,
<https://drive.google.com/file/d/1p0zGBnW5C5Eg634RDrD96OQfiGIGY7AX/view>

Dispozițiile ale CSE:

- Dispoziția CSE nr. 1 din 18 martie 2020 (cu modificări),
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/dispozitia_1_din_18.03.2020_a_cse_a_rm_cu_modificari.pdf
- Dispoziția CSE nr. 2 din 20 martie 2020 (cu modificări),
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/dispozitia_2_din_20.03.2020_a_cse_a_rm_cu_modificari_0.pdf
- Dispoziția CSE nr. 3 din 23 martie 2020 (cu modificări),
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/dispozitia_3_din_23.03.2020_a_cse_a_rm_cu_modificari.pdf
- Dispoziția CSE nr. 4 din 24 martie 2020 (cu modificări),
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/dispozitia_4_din_24.03.2020_a_cse_a_rm_cu_modificari.pdf
- Dispoziția CSE nr. 5 din 25 martie 2020,
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/dispozitia_cse_nr.5.pdf
- Dispoziția CSE nr. 6 din 26 martie 2020 (cu modificări),
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/dispozitia_6_din_26.03.2020_a_cse_a_rm_cu_modificari.pdf
- Dispoziția CSE nr. 7 din 27 martie 2020,
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/dispozitia_cse_nr.7.pdf

- Dispoziția CSE nr. 8 din 28 martie 2020 (cu modificări),
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/dispozitia_8_din_28.03.2020_a_cse_a_rm_cu_modificari.pdf
- Dispoziția CSE nr. 9 din 30 martie 2020,
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/dispozitie_9.pdf
- Dispoziția CSE nr. 10 din 31 martie 2020 (cu modificări),
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/dispozitia_10_din_31.03.2020_a_cse_a_rm_cu_modificari.pdf
- Dispoziția CSE nr. 11 din 02 aprilie 2020,
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/dispozitia_nr.11_din_02.04.20_cse.pdf
- Dispoziția CSE nr. 12 din 03 aprilie 2020,
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/dispozitia_cse_nr.12_din_03.04.20.pdf
- Dispoziția CSE nr. 13 din 03 aprilie 2020 (cu modificări),
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/dispozitia_13_din_03.04.2020_a_cse_a_rm_cu_modificari.pdf
- Dispoziția CSE nr. 14 din 06 aprilie 2020 (cu modificări),
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/dispozitia_14_din_06.04.2020_a_cse_a_rm_cu_modificari.pdf
- Dispoziția CSE nr. 15 din 08 aprilie 2020 (cu modificări),
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/dispozitia_15_din_08.04.2020_a_cse_a_rm_cu_modificari.pdf
- Dispoziția CSE nr. 16 din 10 aprilie 2020 (cu modificări),
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/dispozitia_16_din_10.04.2020_a_cse_a_rm_cu_modificari-2.pdf
- Dispoziția CSE nr. 17 din 13 aprilie 2020 (cu modificări),
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/dispozitia_17_din_13.04.2020_a_cse_a_rm_cu_modificari.pdf
- Dispoziția CSE nr. 18 din 15 aprilie 2020,
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/dispozitia_cse_nr.18.pdf
- Dispoziția CSE nr. 19 din 17 aprilie 2020 (cu modificări),
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/dispozitia_19_din_17.04.2020_a_cse_a_rm_cu_modificari.pdf
- Dispoziția CSE nr. 20 din 21 aprilie 2020 (cu modificări),
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/dispozitia_20_din_21.04.2020_a_cse_a_rm_cu_modificari.pdf
- Dispoziția CSE nr. 21 din 24 aprilie 2020 (cu modificări),
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/dispozitia_21_din_24.04.2020_a_cse_a_rm_cu_modificari.pdf
- Dispoziția CSE nr. 22 din 27 aprilie 2020,
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/dispozitia_cse_nr.22.pdf
- Dispoziția CSE nr. 23 din 28 aprilie 2020,
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/dispozitia_cse_nr.23.pdf
- Dispoziția CSE nr. 24 din 29 aprilie 2020,
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/dispozitie_nr.24_din_24.04.20_cse.pdf

- Dispoziția CSE nr. 25 din 05 mai 2020,
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/dispozitia_cse_nr.25.pdf
- Dispoziția CSE nr. 26 din 07 mai 2020,
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/dispozitia_cse_nr.26.pdf
- Dispoziția CSE nr. 27 din 08 mai 2020,
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/dispozitia_cse_nr.27.pdf
- Dispoziția CSE nr. 28 din 12 mai 2020 (cu modificări),
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/dispozitia_28_din_12.05.2020_a_cse_a_rm_cu_modificari.pdf
- Dispoziția CSE nr. 29 din 14 mai 2020,
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/dispozitia_29.pdf
- Dispoziția CSE nr. 30 din 15 mai 2020,
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/dispozitia_nr.30_din_15.05.2020.pdf

Hotărâri ale CNESP:

- Hotărârea CNESP nr. 10 din 15 mai 2020,
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/hotarirea_cnesp_nr.10_15.05.2020.pdf
- Hotărârea CNESP nr. 11 din 15 mai 2020 (cu modificări),
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/h_cnesp_nr.11_din_15.05.2020_cu_modificari.pdf
- Hotărârea CNESP nr. 12 din 25 mai 2020,
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/hotarirea_cnesp_nr.12_25.05.2020.pdf
- Hotărârea CNESP nr. 13 din 29 mai 2020,
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/hotarirea_cnesp_nr.13_29.05.2020.pdf
- Hotărârea CNESP nr. 14 din 03 iunie 2020,
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/hotarirea_cnesp_nr.14_03.06.2020.pdf
- Hotărârea CNESP nr. 15 din 12 iunie 2020,
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/hotararea_nr.15.pdf
- Hotărârea CNESP nr. 16 din 18 iunie 2020,
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/hotarire_cnesp_nr.16_din_18.06.20.pdf
- Hotărârea CNESP nr. 17 din 23 iunie 2020,
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/hotararea_cnesp_17_23.06.20.pdf
- Hotărârea CNESP nr. 18 din 24 iunie 2020,
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/hot_18_24.06.20.pdf
- Hotărârea CNESP nr. 19 din 27 iunie 2020,
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/hot_cnesp_19.pdf
- Hotărârea CNESP nr. 20 din 10 iulie 2020,
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/hotarirea_cnesp_nr.20_10.07.2020.pdf
- Hotărârea CNESP nr. 21 din 24 iulie 2020,
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/hotarirea_cnesp_nr.21_24.07.2020_1.pdf
- Hotărârea CNESP nr. 22 din 31 iulie 2020,
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/hotarirea_cnesp_nr.22_31.07.2020_1.pdf
- Hotărârea CNESP nr. 23 din 7 august 2020,
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/hotarirea_cnesp_nr.23_07.08.2020.pdf

- Hotărârea CNESP nr. 24 din 12 august 2020,
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/hotarirea_cnesp_nr.24_12.08.2020.pdf
- Hotărârea CNESP nr. 25 din 15 august 2020,
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/hotarire_cnesp_nr._25_din_15.08.2020.pdf
- Hotărârea CNESP nr. 26 din 21 august 2020,
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/hotarirea_cnesp_nr.26_21.08.2020.pdf
- Hotărârea CNESP nr. 27 din 26 august 2020,
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/hotarirea_cnesp_nr.27_26.08.2020.pdf
- Hotărârea CNESP nr. 28 din 28 august 2020,
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/hotarirea_cnesp_nr.28_28.08.2020.pdf
- Hotărârea CNESP nr. 29 din 7 septembrie 2020,
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/hotarirea_cnesp_nr.29_07.09.2020.pdf
- Hotărârea CNESP nr. 30 din 11 septembrie 2020,
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/hotarirea_cnesp_nr.30_11.09.2020_0.pdf
- Hotărârea CNESP nr. 31 din 24 septembrie 2020,
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/hotarirea_cnesp_nr.31_24.09.2020_0.pdf
- Hotărârea CNESP nr. 32 din 24 septembrie 2020,
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/hotarirea_cnesp_nr.32_24.09.2020.pdf
- Hotărârea CNESP nr. 33 din 28 septembrie 2020,
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/hotarirea_cnesp_nr.33_28.09.2020.pdf
- Hotărârea CNESP nr. 33 din 28.09.2020,
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/hotarirea_cnesp_nr.33_28.09.2020.pdf
- Hotărârea CNESP nr. 34 din 13.10.2020,
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/hotarirea_cnesp_nr.34_13.10.2020.pdf
- Hotărârea CNESP nr. 35 din 27.11.2020,
https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/hotarirea_cnesp_nr.35_27.11.2020.pdf